

Centrum pre deti a rodiny Bratislava- Röntgenova

Program Centra pre deti a rodiny Bratislava - Röntgenova

Aktualizovaný: 02.01.2024

Spracovala: Mgr. Veronika Sýkorová Kozmelová
riaditeľka CDR

1. Kontaktné údaje:

Centrum pre deti a rodiny Bratislava-Röntgenova
Röntgenova 6, 851 06 Bratislava
Telefónne číslo: 0918 337 951
Pohotovostný mobil: 0917 779 916
Web stránka: <https://www.cdrba-rontgenova.sk/>

2. Adresa miest vykonávania opatrení:

Röntgenova 6, Bratislava
Lenardova 10, Bratislava
a bytové priestory profesionálnych náhradných rodičov

3. Účel Centra pre deti a rodiny Bratislava – Röntgenova

Účelom Centra pre deti a rodiny Bratislava - Röntgenova (ďalej len centrum) je v zmysle § 45 ods. 1 písm. a) až c) zákona 305/2005 Z.z. vykonávanie:

- a) opatrení dočasne nahrádzajúcich dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, o nariadení neodkladného opatrenia alebo o uložení výchovného opatrenia (ďalej len „pobytové opatrenie súdu“),
- b) organizovanie stretnutia rodinného kruhu
 - je explicitne definované v § 7 ods.7 Vyhlášky č.103/2018 Z. z. ako vykonávanie metódy rodinnej konferencie, prípadovej konferencie, alebo inej odbornej metódy v spolupráci rodičmi, príbuznými a inými blízkymi osobami a s ďalšími prizvanými osobami, zástupcami obce, školy a poskytovateľa zdravotnej starostlivosti a ďalšími subjektami v centrách ako spôsob vykonávania odborných činností centra, ktorými sa vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately,
 - sa vykonáva v súlade § 59 ods. 3. zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

4. Druh vykonávaných opatrení

4.1 Pobytové opatrenia súdu centrum vykonáva

- a) na základe rozhodnutia súdu
 - o nariadení ústavnej starostlivosti,
 - o nariadení neodkladného opatrenia,
 - o uložení výchovného opatrenia

b) v nalievavých prípadoch, najmä ak sa dieťa ocitlo bez akejkoľvek starostlivosti alebo ak je život alebo zdravie dieťaťa vážne ohrozené dočasne aj bez rozhodnutia súdu.

Pobytové opatrenia súdu sú vykonávané pre

- dieťa umiestnené v centre na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, o nariadení neodkladného opatrenia alebo o uložení výchovného opatrenia,
- plnoletú fyzickú osobu, ktorou je mladý dospelý, po ukončení pobytového opatrenia súdu nadobudnutím plnoletosti dieťaťa.

4.2 Pobytové opatrenia pre dieťa na základe dohody (§ 51 ods. 3 zákona o SPODaSK).

Centrum na základe dohody s rodičom alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, po predchádzajúcom písomnom odporúčaní orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonáva opatrenia pre dieťa:

- s ťažkým zdravotným postihnutím a kombináciou postihnutí,
- ktoré si plní povinnú školskú dochádzku,
- ktoré si nevyžaduje zaradenie do resocializačného programu a špecializovaných programov,
- ktoré nevykazuje poruchy správania z dôvodu akýchkoľvek závislostí,
- ktorého zdravotný stav si vyžaduje ošetrovateľskú starostlivosť
- ktoré nemá prejavy akútneho infekčného ochorenia.

Pobytové opatrenia pre dieťa na základe dohody bude centrum vykonávať len v prípade voľných miest v samostatnej skupine alebo špecializovaných samostatných skupinách s maximálnym počtom 1 dieťa v jednej skupine.

4.3 Organizovanie stretnutia rodinného kruhu podľa § 11 ods. 3 písm. b) zákon 305/2005 Z. z.

1. § 11 ods. 3 písm. b) bod 1 – prispôsobenie novej situácie v prostredí podľa § 4 ods. 1 písm. a) a b),
2. § 11 ods. 3 písm. b) bod 2 – úprava rodinných a sociálnych pomerov dieťaťa,
3. § 11 ods. 3 písm. b) bod 3 – podporu riešenia výchovných problémov a iných problémov v rodine a medziludských vzťahoch,
4. § 11 ods. 3 písm. b) bod 4 – podporu obnovy alebo rozvoja rodičovských zručností,
5. § 11 ods. 3 písm. b) bod 5 – zhodnotenie situácie dieťaťa a rodiny, posúdenie možnosti rodičov, ďalších príbuzných a iných blízkych osôb dieťa riešiť situáciu dieťaťa a rodiny na účely určenia miery ohrozenia dieťaťa.

5. Forma vykonávania opatrení

Podľa § 45 ods. 4 zákona 305/2005 Z.z. -vykonávanie opatrení pobytovou formou v:

- v 34 profesionálnych náhradných rodinách s kapacitou 68 miest, resp. podľa obsadenosti pracovných miest profesionálnych náhradných rodičov,
- v 5 samostatne usporiadaných skupinách so samostatným stravovaním, hospodárením a vyčleneným rozpočtom, z toho v
 - 1 samostatnej skupine,
 - 1 špecializovanej samostatnej skupine pre deti s duševnou poruchou, ktorých zdravotný stav vyžaduje osobitnú starostlivosť výlučne pobytovou formou na základe lekárskeho posudku podľa osobitného predpisu,
 - 2 špecializovaných samostatných skupinách pre deti, ktorých zdravotný stav vyžaduje osobitnú starostlivosť výlučne pobytovou formou na základe lekárskeho posudku podľa osobitného predpisu, s mentálnym postihnutím, so zmyslovým s telesným postihnutím a s kombináciou týchto postihnutí, ktoré si vyžadujú ošetrovateľskú starostlivosť
 - 1 špecializovanej samostatnej skupine maloletých bez sprievodu, ktorí vyžadujú osobitnú starostlivosť pre jazykové, kultúrne a náboženské odlišnosti

6. Opis cieľovej skupiny centra

Pobytové opatrenia sú vykonávané pre deti a plnoleté fyzické osoby v závislosti od určeného druhu vykonávaných opatrení (viď bod 4) Druhy vykonávaných opatrení). Centrum vykonáva opatrenia pre klientov prioritne v spádovej oblasti – celého Bratislavského kraja.

7. Dôvody vylučujúce vykonávanie opatrení v centre

Ak centrum vykonáva opatrenia podľa § 47, § 48 zákona:

- pre osoby s akoukoľvek závislosťou,
- pre maloleté matky s deťmi,
- pre osoby v zmysle § 47 ods.7
- nesúhlas jedného z rodičov.

Zároveň si centrum vyhradzuje možnosť odmietnuť spoluprácu v prípade:

- neobsadených pracovných úväzkov potrebných pre vykonávanie konkrétnych opatrení,
- pre klienta, ktorého bydlisko je od sídla centra vzdialené viac ako 100 km,
- v prípade obsadenej kapacity centra pre pobytovú formu opatrení

8. Celkový počet miest v Centre a počet miest v jednotlivých budovách centra pre vykonávanie opatrení pobytovou formou

Celkový počet miest pre pobytovú formu je 104.

Z toho:

- 68 miest v profesionálnych náhradných rodinách v rodinnom dome alebo v byte, ktorého je profesionálny náhradný rodič vlastníkom, spoluvlastníkom, nájomcom alebo spoločným nájomcom
- 10 miest v samostatnej skupine,
- 12 miest v špecializovaných skupinách pre deti, ktorých stav si vyžaduje osobitú starostlivosť z dôvodu kombinácií postihnutí s (v každej samostatnej usporiadanej skupine 6 miest), ďalej uvádzané ako ŤZP
- 6 miest v špecializovanej skupine pre deti s duševnou poruchou na základe lekárskeho posudku
- 8 miest v špecializovanej samostatnej skupine maloletých bez sprievodu, ktorí vyžadujú osobitnú starostlivosť pre jazykové, kultúrne a náboženské odlišnosti
- 4 miesta v priestoroch pre mladých dospelých

9. Opis vnútorných priestorov a vonkajších priestorov Centra

Priestory pre pobytovú formu sú vymedzené piatimi samostatnými bytmi. Každý byt má osobitný vchod, ktorý je uzamknateľný. 4 byty sú situované v budove na Lenardovej 10 v Bratislave – Petržalke, 1 byt je situovaný v kmeňovej budove na Röntgenovej 6 v Bratislave-Petržalke. Popis jednotlivých bytových jednotiek pre samostatne usporiadané skupiny:

Samostatná skupina (V2)

Skupina je umiestnená v samostatnom byte na prvom poschodí. K bytu vedie osobitný vchod a bočné schodisko. Výťah je na opačnej strane budovy, je možné ho využiť. Vo vstupnom priestore bytu je chodba, kde sú skrinky na kabáty a topánky. Pozdĺž celého bytu sa tiahne chodba, z ktorej sa nachádzajú vstupy do všetkých izieb, do spoločného obývacieho priestoru a do priestrannej kuchyne s jedálenským stolom. Pri kuchyni sa nachádza oddelená komora na potraviny. Kuchyňa je prepojená s obývacou izbou s oddychovou zónou, z ktorej je východ na terasu. Toalety sú oddelené pre dievčatá a pre chlapcov, všetky sú uzamknateľné. K dispozícii majú oddelené sprchy. Personál má oddelené WC s umývadlom. V byte je celkovo 5 spální, 4 sú dvojlôžkové a jedna trojlôžková. V tejto časti je aj osobitná miestnosť pre vychovávateľov. Vedľa miestnosti pre vychovávateľov sa nachádza izolačná miestnosť pre deti. Slúži ako samostatná izba s 2 lôžkami pre prípad pohotovostného umiestnenia detí alebo v prípade potreby umiestniť dieťa do karantény zo zdravotných dôvodov. Každé dieťa má vlastné lôžko, stolík so zásuvkami, z ktorých je minimálne jedna uzamknateľná, stoličku a vlastné uzamknateľnú skriňu na osobné veci a šaty.

Samostatná špecializovaná skupina pre deti s duševnou poruchou (V1)

Skupina je umiestnená v samostatnom byte na prízemí, s osobitným vchodom. Vo vstupnom priestore je chodba, kde sú umiestnené odkladacie skrinky na kabáty a topánky. Pozdĺž celého bytu sa tiahne chodba, z ktorej sa nachádzajú vstupy do všetkých izieb, do spoločného obývacieho priestoru a do priestrannej kuchyne s jedálenským stolom a stoličkami. Pri kuchyni sa nachádza oddelená komora na potraviny. Toalety sú oddelené pre chlapcov a pre personál. Deti majú k dispozícii dva sprchovacie kúty. V byte je celkovo 6 spální, 5 je jednolôžkových a jedna dvojlôžková. Každé dieťa má vlastné lôžko, stolík so zásuvkami, z ktorých je min. jedna uzamykateľná, stoličku a vlastné uzamykateľnú skriňu na osobné veci a šaty. V byte je osobitná miestnosť pre vychovávateľov. Vedľa sa nachádza miestnosť ako sklad sezónneho oblečenia, športových potrieb a hygienických potrieb. Z obývacej izby je priamo východ na terasu, čiastočne krytú a dvor s trávnatými plochami, oddychovou zónou a stromami.

Samostatná špecializovaná skupina pre deti s ŤZP (G2)

Skupina je umiestnená v samostatnom byte na prízemí.

Stredom bytu ide chodba, z ktorej sa nachádzajú vstupy do všetkých izieb, do spoločného obývacieho priestoru a do menšej kuchyne s jedálenským stolom. Oproti kuchyni sa nachádza miestnosť – príručný sklad. Kúpeľňa je vybavená toaletou, malou vaňou a mobilným sprchovacím lôžkom. V byte je jedna priestrannejšia herňa a 2 spálne, v každej po tri lôžka na kolieskach. Každé dieťa má nočný stolík a malú skrinku na oblečenie a osobné veci. Z herne je východ na terasu, kde podľa počasia deti môžu tráviť čas vonku na čerstvom vzduchu, nakoľko okolo je udržiavaná záhrada so stromami.

Samostatná špecializovaná skupina pre deti s ŤZP (G1)

Skupina je umiestnená v samostatnom byte na prízemí.

Stredom bytu ide chodba, z ktorej sa nachádzajú vstupy do všetkých izieb, do spoločného obývacieho priestoru a do kuchyne s jedálenským stolom. Oproti kuchyni sa nachádza miestnosť – príručný sklad. Kúpeľňa je vybavená toaletou, malou vaňou a mobilným sprchovacím lôžkom. V byte je jedna priestrannejšia herňa a 2 spálne, v každej po tri lôžka na kolieskach. Každé dieťa má nočný stolík a malú skrinku na oblečenie a osobné veci. Zo spálne je východ na terasu, kde podľa počasia deti môžu tráviť čas vonku na čerstvom vzduchu, nakoľko okolo je udržiavaná záhrada so stromami.

Samostatná špecializovaná skupina maloletý bez sprievodu

Skupina je umiestnená v kmeňovej budove na Röntgenovej. Nachádza sa v samostatnom byte na 1 poschodí. K bytu vedie samostatný vchod. Stredom bytu sú chodby. Pri vstupe do bytu po ľavej strane je miestnosť pre vychovávateľov a 2 kúpeľne s WC. Na pravej strane sa nachádza komora a priestranná kuchyňa spojená s obývacou izbou a špajza. Za týmto priestorom sa nachádzajú 4 spálne pre deti. Sú dvojlôžkové. Každé dieťa má vlastnú posteľ, skriňu na

odkladanie osobných vecí, písací stôl so stoličkou. Pozdĺž celého oddelenia je veľká terasa na ktorú je vchod z jednej spálne.

Priestory pre mladých dospelých

V budove na Lenardovej sa nachádzajú 3 priestory pre mladých dospelých. 1. byt sa nachádza na prízemí. Má vlastné sociálne zariadenie, kuchynský kút a izbu zariadenú 1 posteľou, skriňou na odkladanie osobných vecí, písací stôl a stoličku. 2. byt sa nachádza na 1.poschodí. Pozostáva z 2 samostatných izieb, spoločného WC s kúpeľnou, kuchynským kútom a vstupnou chodbou. Každá izba je vybavené 1 posteľou, skriňou na odkladanie osobných vecí, písacím stolom a stoličkou. 3.byt sa nachádza na 1.poschodí vedľa druhého bytu. Pozostáva zo vstupnej priestrannej chodby, 2 samostatných izieb, priestrannej kuchyne a kúpeľne s WC. Každá izba je vybavené 2 posteľami, skriňami na odkladanie osobných vecí, písacími stolíkmi so stoličkami.

Priestory profesionálneho rodiča, ktorý vykonáva opatrenia v byte, alebo rodinnom dome, ktorého je vlastníkom, alebo má priestory v prenájme

Spravidla deti do 6 rokov, ale aj staršie sú v rámci Centra umiestnené do profesionálnej rodiny. Podľa veku dieťaťa má dieťa vyčlenené miesto v detskej izbe, kde má posteľ/postieľku, skriňu na osobné veci – ako je oblečenie, hygienické veci. Staršie dieťa má aj stolík, stoličku, príp. nočný stolík. Podľa veku dieťaťa má od školského veku k dispozícii uzamykateľný priestor – napr. šuflík na pracovnom stole. Ostatné priestory využíva spolu s ostatným členmi rodiny (hygienické priestory, jedáleň, obývačka, dvor a pod.). Všetky priestory sú usporiadané tak, aby spĺňali kritéria bezpečnosti a hygienickosti pre dieťa daného veku.

Vonkajšie priestory- v oboch areáloch sú zarastené trávnaté plochy, kde môžu deti hrať rôzne loptové hry, preliezky a betónové plochy, kde môžu hrať futbal alebo sa kolobežkovať.

10. Počet zamestnancov centra a štruktúra pracovných miest

Celkový počet zamestnancov centra je 96.

Štruktúra pracovných miest s uvedením dosiahnutého vzdelania zamestnancov centra:

Odborný tím centra pre vykonávanie opatrení pobytovou formou:

- 4 sociálni pracovníci, VŠ II. stupňa v odbore sociálna práca,
- 2 sociálni pracovníci – koordinátori SRK
- 2 psychológ, VŠ II. stupňa v odbore psychológia, z toho 1 vedúci ÚSOD
- 1 špeciálny pedagóg, VŠ II. stupňa v odbore špeciálna pedagogika,
- 1 fyzioterapeut, VŠ I. stupňa v odbore fyzioterapia,

- 1 sestra, VŠ II. stupňa v odbore ošetrovateľstvo

Odborný tím Centra podpory profesionálnych rodičov:

- 2 sociálni pracovníci, VŠ II. stupňa v odbore sociálna práca, ,
- 3 psychológovia, VŠ II. stupňa v odbore psychológia
- 1 sestra, VŠ II. stupňa v odbore ošetrovateľstvo,
- 1 liečebný pedagóg, VŠ II. stupňa v odbore liečebná pedagogika
- 1 špeciálny pedagóg, VŠ II. stupňa v odbore špeciálna pedagogika – vedúci CPPR
- 34 profesionálnych náhradných rodičov s minimálne úplným stredným vzdelaním

Zamestnanci samostatných skupín

- 10 vychovávateľov (pedagogických zamestnancov) s minimálne úplným stredným pedagogickým vzdelaním
- 12 pomocných vychovávateľov s minimálne stredným vzdelaním
- 2 opatrovatelia s minimálne stredným vzdelaním a absolvovaným opatrovateľským kurzom
- 6 zdravotných sestier s minimálne stredným zdravotníckym vzdelaním

Ak centrum zabezpečuje odbornú pomoc alebo činnosť podľa § 49 ods. 5 zákona, program centra obsahuje aj informáciu o zabezpečení odbornej pomoci alebo činností inými odborníkmi

Centrum pri zabezpečovaní odbornej pomoci využíva

- bezplatné služby centier pedagogicko- psychologického poradenstva a prevencie,
- špecializovaných zariadení (napr. diagnostika a poradenstvo pri starostlivosti o deti s poruchou autistického spektra) formou ambulantných služieb,
- platené služby odborníkov špecializujúcich sa na vybrané oblasti starostlivosti o deti s traumou,
- zdravotnú starostlivosť formou psychoterapie u klinického psychológa (len pri vybraných deťoch)

11. Oboznámenie detí, rodičov a iných fyzických osôb s programom centra

S Programom centra oboznamujeme všetkých, ktorých sa bezprostredne týka. Zodpovednou osobou je najčastejšie sociálny pracovník centra, alebo vedúci úseku starostlivosti o dieťa. Oboznámenie prebieha pred prijatím dieťaťa do príslušného programu a po prijatí následne do troch pracovných dní prebehne oboznámenie s príslušnými podrobnosťami programu. Oboznámenie prebieha formou rozhovoru, kedy zodpovedná osoba popíše podľa program centra a to najmä v tej časti programu, ktorá súvisí s prijatým dieťaťom príp. fyzickou osobou. Program centra budú mať možnosť prečítať si taktiež v písomnej podobe, v prípade potreby im bude členom odborného tímu prečítaný a vysvetlený, aby programu porozumeli. Na znak

porozumenie zodpovedná osoba bude vyzvaná k podpísaniu prehlásenia, že s programom centra boli oboznámení a programu a informáciám porozumeli.

Praktické oboznámenie spočíva v zoznámení sa s fungovaním centra, zahŕňa aj spoločnú obhliadku centra, ako aj praktické a názorné predstavenie centra.

Deťom a mladistvým osobám a dospelým, bude obsah programu v rámci pohovoru, vysvetlený primeraným spôsobom ich veku a mentálnym schopnostiam. V prípade, ak do centra bude umiestnené dieťa, alebo mladistvý, a bude mať mimo centra biologickú rodinu, alebo blízku osobu, centrum ponúka, aby v jej sprievode, absolvovalo dieťa alebo mladistvý oboznámenie sa s centrom a jej fungovaním. Ak takáto osoba nie je, túto úlohu zastreší člen odborného tímu, ako súčasť prípravy na život v centre. Táto osoba bude v adaptačnej fáze pre dieťa dôležitou osobou a osobou prvého kontaktu. Centrum takýmto spôsobom sleduje eliminovanie adaptačných problémov u detí a mladistvých.

Maloletým bez sprievodu umiestneným v centre je program centra vysvetlený formou rozhovoru za pomoci tlmočníka podľa príslušnej národnosti maloletého. Následne mu jej centrum predstavené spoločnou prehliadkou so sociálnym pracovníkom a tlmočníkom.

12. Opis odborných metód práce s dieťaťom, jeho rodinou a inými plnoletými fyzickými osobami, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre a spôsob zapájania spolupracujúcich subjektov do odbornej práce centra

Odborné metódy pri pobytových opatreniach

V centre sa vykonáva sociálna práca, psychologická pomoc a starostlivosť, výchovná činnosť, liečebno-výchovná starostlivosť a diagnostika, špeciálno-pedagogická starostlivosť, na základe odporúčania poskytovateľa zdravotnej starostlivosti aj rehabilitačná starostlivosť v rámci ktorej sa vykonávajú sa odborné metódy fyzioterapie. (cit.)

Každému klientovi v zariadení centra je poskytovaná psychologická starostlivosť a podľa potreby starostlivosť špeciálneho, resp. liečebného pedagóga. „Mladým dospelým“ (klientom po dovŕšení 18-teho roku života, ktorý sa nachádza v zariadení centra je poskytovaná psychologická starostlivosť a starostlivosť špeciálneho, resp. liečebného pedagóga v prípade ich dobrovoľného rozhodnutia.

Odborné metódy v profesionálnej náhradnej starostlivosti

V prípade, ak je dieťa umiestnené do profesionálnej náhradnej rodiny, vyššie uvedené činnosti (sociálna práca, psychologická pomoc a starostlivosť, výchovná činnosť, liečebno-výchovná starostlivosť a diagnostika, špeciálno-pedagogická starostlivosť, na základe odporúčania poskytovateľa zdravotnej starostlivosti aj rehabilitačná činnosť) sa realizuje v profesionálnej náhradnej rodine prostredníctvom:

- práce profesionálneho náhradného rodiča,
- mobilného odborného tímu centra,

- externých odborníkov mimo centra, v mieste bydliska profesionálnej n. rodiny.

V prípade profesionálnej náhradnej rodiny ide o intenzívnu dennú starostlivosť jednej osoby, ktorá ich na základe inštrukcií a odporúčaní interných a externých odborníkov zahŕňa do dennej starostlivosti o zverené dieťa. Zároveň profesionálny náhradný rodič je osoba prvého kontaktu pri výmene informácií ohľadom vzdelávania a školských zariadení, ako aj zabezpečovania lekárskej starostlivosti o dieťa.

V sociálnej oblasti má profesionálna náhradná rodina spolu s tímom CPPR nezastupiteľnú úlohu pri realizácii spolupráce s biologickou rodinou, ako aj pri riešení procesu NRS.

Sociálna práca

Centrum poskytuje deťom, ich rodine a iným fyzickým osobám sociálnu podporu sociálnymi pracovníkmi. V rámci odborných metód zabezpečuje:

- získavanie informácií
- rozhovor, pozorovanie (priamo v rodine)
- analýza údajov
- plánovanie
- podávanie informácií o centre
- vytváranie plánu práce s rodinou
- rodinné konferencie
- prípadové konferencie

Sociálny pracovník v centre má kompetencie vo vzťahu k dieťaťu:

- pri výkone opatrení sociálnej práce postupuje podľa individuálneho plánu sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou, je koordinátorom práce s dieťaťom a jeho rodinou vo vzťahu k ostatným pomáhajúcim zamestnancom,
- sociálno-právnu ochranu dieťaťa v zariadení poskytuje v zmysle plánu sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou,
- sprostredkováva, udržiava, a podporuje kontakty dieťaťa s rodičmi a príbuznými, vedie evidenciu kontaktov, pobytov a návštev v zariadení,
- vykonáva opatrenia zamerané na úpravu rodinných pomerov v prirodzenom rodinnom prostredí,
- pripravuje dieťa a spracováva spisovú dokumentáciu na účely náhradnej rodinnej starostlivosti v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z. a zákona č. 36/2005 Z. z.,
- získava informácie o krátkodobých pobytoch detí,
- podporuje kontakty s biologickou rodinou a so širšou biologickou rodinou,
- pozoruje správanie detí počas krátkodobého pobytu v domácnosti biologickej rodiny,
- podporuje a udržiava súrodenecké väzby detí.

Kompetencie vo vzťahu k biologickým rodinám:

- poskytuje odborné a sociálne poradenstvo,
- podporuje a pomáha biologickým rodičom pri prekonávaní krízovej situácie,
- vytvára podmienky na stretávanie sa dieťaťa s biologickou rodinou a príbuznými (§ 56 zákona č. 305/2005 Z. z.), vedie záznamy o návštevách rodičov (§ 60 ods. 1, písm. k) zákona č. 305/2005 Z. z.),
- monitoruje rodiny v procese sanácie a zvládania starostlivosti rodičov o deti,

- realizuje návštevy v rodinách,
- pozoruje vzájomné vzťahy detí s biologickou rodinou a širšou rodinou.

Kompetencie vo vzťahu k profesionálnym rodičom:

- poskytuje odborné a sociálne poradenstvo,
- pozoruje vzájomné vzťahy detí a profesionálnych rodičov,
- podporuje a pomáha profesionálnym rodičom pri starostlivosti o deti,
- realizuje návštevy v profesionálnych rodinách,
- monitoruje potreby profesionálnych rodín,
- informuje profesionálneho rodiča o pláne sociálnej práce s dieťaťom a udržiavaní kontaktov s biologickou rodinou, spolupracuje pri napĺňaní cieľa sociálnej práce s dieťaťom,
- v spolupráci s členmi odborného tímu pomáha profesionálnemu rodičovi pri zvládaní odchodu dieťaťa z profesionálnej rodiny,
- podieľa sa na tvorbe voľnočasových aktivít pre deti v rámci psychohygieny profesionálnych rodičov,
- zabezpečuje podporné aktivity pre profesionálnych rodičov,
- dodržiava štandardy práce s profesionálnymi rodičmi v detských domovoch.

Psychologická pomoc a starostlivosť

Každému klientovi v zariadení centra je poskytovaná psychologická starostlivosť a podľa potreby starostlivosť špeciálneho, resp. liečebného pedagóga. „Mladým dospelým“ (klientom po dovŕšení 18-teho roku života, ktorý sa nachádza v zariadení centra je poskytovaná psychologická starostlivosť a starostlivosť špeciálneho, resp. liečebného pedagóga v prípade ich dobrovoľného rozhodnutia.

Činnosť **psychológa** v zariadeniach centier zahŕňa prácu s klientom, vlastnou rodinou klienta (biologickí rodičia, príbuzní), budúcou náhradnou rodinou (pestúni, osvojitelia), so žiadateľmi o NRS, s osobou blízkou klientovi, s tehotnými ženami, ženami po pôrode a ich deťmi, prácu s odborným tímom centra (vychovávateľa, špeciálni a liečební pedagógovia, sociálni pracovníci, profesionálni rodičia), ako i konzultácie s ďalšími odborníkmi (psychiater, externý špeciálny a liečebný pedagóg, učiteľ, psychológ v iných zariadeniach a i.).

Centrum pre deti a rodinu zabezpečuje odbornú psychologickú prácu pre svojich klientov formou odbornej diagnostiky (napr. rozhovor, pozorovanie, diagnostika kognitívnych funkcií, diagnostika osobnosti a diagnostika afektivity dieťaťa, jeho rodiny a fyzických osôb).

Centrum pre rodinu poskytuje deťom, ich rodine a iným fyzickým osobám odbornú pomoc prostredníctvom špeciálneho pedagóga príp. liečebného pedagóga.

Špeciálnopedagogická starostlivosť

Špeciálny pedagóg vykonáva odborné činnosti v rámci špeciálnopedagogickej diagnostiky, individuálneho, skupinového alebo hromadného poradenstva a intervencie deťom a žiakom s mentálnym postihnutím, sluchovým postihnutím, zrakovým postihnutím, telesným postihnutím, s narušenou komunikačnou schopnosťou, autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami, viacnásobným postihnutím, chorým alebo zdravotne oslabeným, s vývinovými poruchami a odborné činnosti spojené s reedukáciou porúch správania.

Poskytuje špeciálnopedagogické poradenstvo a konzultácie zákonným zástupcom klientov, záujemcom o náhradnú starostlivosť, pedagogickým a odborným zamestnancom škôl a školských zariadení, zamestnancom zariadenia detského domova, ktorí sa podieľajú na výchove a vzdelávaní klientov.

Liečebnopedagogická starostlivosť

Liečebný pedagóg vykonáva odbornú činnosť v rámci terapeuticko-výchovnej pomoci deťom a žiakom, ktorí majú poruchy vývinu alebo správania a pre svoje zdravotné znevýhodnenie alebo jeho následky nie sú schopní viesť veku primeraný spôsob života, alebo deťom a žiakom ktorých psychický, emocionálny alebo sociálny vývin je ohrozený. Poskytuje terapeuticko-výchovnú pomoc a poradenstvo zákonným zástupcom klientov, záujemcom o náhradnú starostlivosť, pedagogickým a odborným zamestnancom škôl a školských zariadení, zamestnancom zariadenia detského domova, ktorí sa podieľajú na výchove a vzdelávaní klientov.

Po prijatí dieťaťa do centra pre deti a rodiny odborný tím vykonáva nasledovné činnosti:

- získava informácie od rodiny a príbuzných
- kontaktuje školu a iné zariadenia, vrátane lekárov a zdravotníckych zariadení
 - participuje na realizácii odbornej diagnostiky
- vypracováva plán sociálnej práce s dieťaťom a jeho rodinou
- v prípade výskytu špecifických potrieb a na základe výstupov z diagnostiky spolupracuje s externými subjektmi, lekármi, poradňami a pod.
- organizuje, realizuje prípadové konferencie, v spolupráci s ÚPSVaR
- individuálna starostlivosť psychológa
- individuálna starostlivosť externého špeciálneho príp. liečebného pedagóga, ak ide o dieťa so ŠVVP,
- skupinové intervencie, preventívne aktivity (odborný tím centra, externé subjekty – polícia, prokuratúra, zdravotnícke zariadenia, centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie...)
- ďalšie odborné metódy – podporné terapie zabezpečuje centrum v spolupráci s inými externými odborníkmi

12.1. Odborné metódy externých subjektov, s ktorými centrum spolupracuje

Ďalej sú vymenované odborné činnosti a pomoc zabezpečené inou právnickou alebo fyzickou osobou zmysle § 49, ods. 5, Zákona č. 305/2005 v znení neskorších predpisov

-Sanácia rodín v kríze

-Poradenstvo a následné sprevádzanie žiadateľov o NRS a náhradných rodín

-Vzdelávacie aktivity pre profesionálnych rodičov a iných pracovníkov centra

V týchto činnostiach využívame pre spoluprácu OZ Návrat a združenie Úsmev ako dar Je to najmä v týchto situáciách:

- u detí, kde je v procese zaangažovaná biologická rodina a kde vyhodnotíme situáciu ako perspektívnu v zmysle návratu dieťaťa do pôvodného prostredia. Pracovníci zúčastnených subjektov sú vtedy zahrnutí do úvodnej prípadovej konferencie a do plánu práce s rodinou. V dohodnutých intervaloch proces spoločne vyhodnocujeme.
- ako podporu a ponuku pre žiadateľov, ktorí si z nášho zariadenia berú deti do náhradnej rodinnej starostlivosti. Zvlášť to odporúčame pri deťoch s komplikovanou vzťahovou históriou alebo inými špecifickými potrebami (staršie dieťa, ktoré vystriedalo viacero prostredí, súrodenecká skupina, zdravotné ťažkosti, pretrvávajúci kontakt a vzťah s biologickou rodinou a pod.) Využitie služieb je však na záujme žiadateľov.
- ako nepriamu službu pre deti, ktorých profesionálni rodičia/vychovávateľa potrebujú vzdelávanie v špecifických témach či podporu vo svojej práci, prevenciu vyhorenia a pod. Vzdelávanie prebieha v našich priestoroch vo frekvencii cca 1 x 1-2 mesiace.

Centrum pedagogicko- psychologického poradenstva a prevencie

Služby CPPPaP využívame na základe odporúčania zo školy, kde spoluprácu navrhne najčastejšie triedna učiteľka pri problémoch učenia či inom neprospevaní dieťaťa v škole. Poskytujú tieto činnosti:

- psychologická, špeciálno-pedagogická a logopedická diagnostika zameraná na oblasť výchovno-vzdelávacích ťažkostí, najmä na diagnostiku vývinových porúch učenia a pozornosti,
- poradenstvo a odborná starostlivosť pri vývinových poruchách učenia (dyslexia, dysgrafia, dysortografia, dyskalkúlia) a porucha pozornosti
- poradenstvo rodičom a žiakom pri problémoch v učení, školskej neúspešnosti, podpora motivácie k učeniu,
- reedukačné cvičenia zamerané na korekciu vývinových porúch učenia, ťažkostí v čítaní a písaní,
- skupinové stimulačné programy na rozvoj grafomotoriky, percepcie a - koncentrácie pozornosti pre žiakov začiatkových ročníkov ZŠ,
- logopedický skrining v MŠ u predškôľakov – identifikácia narušenej komunikačnej schopnosti,
- logopedická prevencia, diagnostika, poradenstvo a terapia, najmä v oblasti predchádzania vývinovým poruchám učenia a starostlivosti o žiakov s VPU,
- psychologická diagnostika a poradenstvo so zameraním aj na oblasť osobnostného a kariérneho vývinu,
- spolupráca so školami, konzultácie s pedagógmi škôl, spracovanie záverov a odporúčaní

Pri potrebe integrácie dieťaťa príslušná CPPPaP vypracuje Program integrácie pre konkrétneho žiaka, ktorý slúži pre učiteľov školy, ktorí s ním ďalej pracujú s ním podľa daných odporúčaní. Odborníci z CPPPaP taktiež pomáhajú dieťaťu pri výbere školy, príp. spolupracujeme pri preventívnych programoch napr. prevencia šikany, prevencia drogových závislostí a pod.

Pre deti umiestnené na samostatne hospodáriacich skupinách navštevujeme poradňu na Švabinského 7, v Bratislave - Petržalke.

Pre deti, umiestnené v profesionálnych náhradných rodinách využívame spádové poradne v mieste bydliska profesionálneho rodiča.

Centrum špeciálnopedagogického poradenstva a prevencie

Spoluprácu s poradňami pri špeciálnych základných školách využívame, ak nám základná škola avizuje, že dieťa nezvláda obsah bežného učiva a uvažujeme o možnosti presunu do špeciálnej školy. Na základe diagnostiky ČŠPPaP môžeme dieťa premiestniť do špeciálnej školy. V súčasnosti spolupracujeme v Bratislave s týmito poradňami: Nevädzová 3, Háľková 54, Dúbravská cesta 1, Valaš'ana –Dolinského, Žehrianska 9 a Karpatská 1.

Pre deti, umiestnené v profesionálnych náhradných rodinách využívame spádové poradne v mieste bydliska profesionálneho rodiča.

Centrum pre deti poskytuje deťom pomoc a podporu cez externé subjekty, podľa ich zamerania.

Smútkové poradenstvo

Do Centra pre rodinu prichádzajú aj deti po strate rodičov, či dôležitej vzťahovej osoby v živote dieťaťa. Tieto deti si potom vyžadujú osobitú psychologickú starostlivosť, ktorá sa nazýva smútkové poradenstvo.

Smútkové poradenstvo je forma poradenstva a terapie, ktorá sa zameriava najmä na pomoc deťom a dospelým zvládať a vyrovnáť sa so stratou blízkej, milovanej osoby. Tiež napomáha pri zvládaní ťažkých životných situácií, ktoré spôsobujú smútok a žiaľ.

Spolupracujeme s neziskovou organizáciou **Plamienok** (<http://www.plamienok.sk/>), kde sa s ich terapeutmi porozprávame o dieťati a dohodneme na možnostiach stretávania. Podľa intenzity prežívania smútku a jeho zásahu do života dieťaťa sa dohodneme na počte, čase a forme stretnutí.

Terapeut prostredníctvom hier a aktivít pomáha prekonať psychické ťažkosti smútiaceho dieťaťa a tiež poskytuje konzultácie a poradenstvo pre blízkych dieťaťa.

Stretnutia majú buď individuálnu formu – terapeut plamienka pracuje len s dieťaťom, ktoré prežíva smútok, alebo skupinovú formu – dieťa je začlenené do skupiny detí s podobným prežívaním smútku a interaktívnu formu – dieťa je na stretnutí spoločne so vzťahovou osobou (biologická rodina, vychovávateľ, psychológ) a terapeut pracuje s obidvoma naraz.

Plamienok taktiež počas prázdnin zariaďuje aj terapeutický letný tábor pre deti, ktoré vedú v smútkovom poradenstve.

Canisterapia

Centrum pre rodinu využíva aj canisterapiu, kde sa využíva pozitívny vplyv prítomnosti a kontaktu so psom na zdravie človeka. Ide o pomocnú psychoterapeutickú metódu, ktorá sa uplatňuje v situáciách, kde iné metódy nemožno použiť, alebo nie sú účinné. Riadenú canisterapiu využívame pri klientoch so psychickými aj telesnými ochoreniami. Táto metóda terapie sa osvedčila aj pri adaptácii klientov do zariadenia. Klienti sú canisterapiou povzbudzovaní v telesnej aj duševnej aktivite. Pes pomáha získať späť pohodu a radosť zo života, nájsť životnú úlohu, odvádza pozornosť od starostí, prebúdzá pozitívne emócie,

zlepšuje sa vzájomná komunikácia klientov v zariadení. V našom zariadení využívame canisterapiu, ktorú zastrešuje kynologický klub Doggie. Pomocou špeciálne pripravených terapeutických tímov zlepšujú život po psychickej, fyzickej, emocionálnej a sociálnej stránke deťom, ktoré sú znevýhodnené. Kynologický klub zastrešuje canisterapeutov podporuje ich teoreticky, prakticky aj administratívne - vedie databázu certifikovaných inštruktorov.

Terapia hrou

Centrum okrem iných odborných činností sprostredkuje aj odbornú pomoc formou terapie hrou, príp. v kombinácii s podporou vzťahu medzi dieťaťom a primárnym vychovávateľom dieťaťa (filiálna terapia). Zatiaľ sa za najnižší vek, v ktorom môže byť terapia hrou pre dieťa užitočná, sa považuje tretí rok. Najvhodnejšia je pre deti vo veku 3 až 12 rokov.

Táto terapia sa preukázala ako vhodná metóda najmä v prípadoch akými sú - separačná úzkosť, - klamanie, záškoláctvo, zneužívanie, týranie a zanedbávanie dieťaťa, enuréza, enkopréza, poruchy príjmu potravy, poruchy spánku, poruchy reči, psychosomatické problémy, nezrelé správanie, neprimerané emocionálne odpovede, mutizmus, výbuchy zlosti, agresivita, problémy s nadväzovaním vzťahov, sebapoškodzovanie, týranie zvierat alebo malých detí sexualizované správanie.

Terapia hrou je prirodzená forma práce s deťmi, pri ktorej je hra využívaná ako spôsob komunikácie. Dospelí o svojich problémoch a starostiach vedia hovoriť, deti ich prezentujú formou hrovej činnosti. Špeciálne hračky v detskej reči nahrádzajú slová, ktoré im pomáhajú vyjadrovať ich vnútorné konflikty a v bezpečnom prostredí s terapeutom ich ľahšie spracovávajú. Terapeut sa s dieťaťom stretáva v týždenných intervaloch v špeciálnej hri v dĺžke trvania 45-60 minút. Pre terapiu hrou využívame certifikovaných terapeutov v dostupnosti centra alebo profesionálnych rodičov, napr. <http://terapiahrou.sk/>, <https://www.centrumdys.sk/filialna-terapia/> a iné. Tieto inštitúcie ponúkajú okrem iného poradenskú a konzultačnú službu rodičom a terapeutickú pomoc deťom. Realizuje vzdelávanie v terapii hrou a filiálnej terapii pre odborníkov v pomáhajúcich profesiách.

Filiálna terapia

Pomáha deťom, ktoré sú traumatizované, emocionálne narušené, utiahnuté, úzkostné, agresívne, sociálne neprispôsobivé, nerešpektujúce hranice. Rodičia alebo opatrovatelia sa učia, ako spolu so svojím dieťaťom stráviť štruktúrovanú hrovú polhodinku doma, pričom používajú súbor špeciálne vybraných hračiek. Učia sa reagovať empaticky na pocity dieťaťa, budovať jeho sebavedomie, pomáhajú dieťaťu učiť sa sebakontrolu a zodpovednosti Počas tohto hrového stretnutia rodič vytvára akceptujúce prostredie, v ktorom sa dieťa cíti bezpečne a ľahšie vyjadruje prostredníctvom hry svoje obavy, radosti, starosti, túžby, hnev.

Poradenstvo pre deti s poruchou autistického spektra (PAS)

Poruchy autistického spektra predstavujú skupinu špecifických odchýlok vo vývoji dieťaťa. Dôsledkom poruchy je, že dieťa dobre nerozumie tomu, čo vidí, počuje a prežíva. Duševný

vývoj je narušený v oblastiach komunikácie, sociálnej interakcie a predstavivosti. Pri poruchách autistického spektra spolupracujeme predovšetkým s Autistickým centrom Andreas n.o. (<http://andreas.sk/>) a s Domovom sociálnych služieb prof. Karola Matulaya pre deti a dospelých. Spolupráca sa týka predovšetkým komplexnej diferenciálnej diagnostiky a následne špeciálnej terapie pre deti s PAS. V rámci terapie sa využíva najmä aplikovaná behaviorálna analýza (ABA). Metóda ABA analyzuje správanie dieťaťa a je nasmerovaná na proces zmeny správania v zmysle vývinu adaptívneho, prosociálneho správania, a tiež na zamedzenie neprimeraného správania. ABA terapeut sa s dieťaťom stretáva v pravidelných intervaloch. Úspechom terapie je podľa možností skorý začiatok (najlepšie v detskom veku) a zapojenie rodičov /iných zákonných zástupcov/ ako „ko-terapeutov“.

Včasná intervencia

Je pomocou a podporou pre rodiny, kde sa narodí dieťa so zrakovým znevýhodnením. Zabezpečuje dlhodobé sprevádzanie týchto rodín s deťmi vo veku od 0-7 rokov

Odbornou podporou rodiny, funkčným vyšetrením, diagnostikou dieťaťa, aplikáciou stimulačných pomôcok a hier, transdisciplinárnym prístupom v spolupráci s odborníkmi a začleňovaním rodiny do komunity, dosahujú zmiernenie dôsledkov zdravotného znevýhodnenia na život dieťaťa a zvyšujú kvalitu života rodiny ako celku. Uprednostňujeme organizácie, ktoré zabezpečujú terénnu formu včasnej intervencie v domácnostiach rodín, v materských školách a v zariadeniach sociálnych služieb, u odborníkov, v zdravotníckych zariadeniach. Dobrú spoluprácu máme s Ranná intervencia, n. o, Centrum včasnej intervencie na Tbiliská 6, Bratislava – Rača.

Odborná pomoc deťom s FAS (vrodený alkoholový syndróm)

Odborná pomoc deťom s FASD (vývinové poruchy fyzického, zmyslového vývinu, správania, učenia vyskytujúce sa u detí, ktorých matky počas tehotenstva požívali alkohol) spočíva včasnom podchytení detí s FASD. Centrum sa venuje odbornej diagnostike, zmiernení ich symptómov cez terapie ako INPP, Benaudira, senzorická stimulácia a iné, psychologickom a odbornom poradenstve rodičom/opatrovníkom detí s FASD, taktiež pedagógom a odborníkom, ktorí sa stretávajú a pracujú s týmito deťmi, a nastavuje aj nutričnú intervenciu. Spolupracujeme so združením Fascinujúce deti, o.z., ktoré prevádzkuje Centrum diagnostiky a terapie Fascinujúce deti na adrese Račianska 80 v Bratislave.

13. Opis plánovania a poskytovania odbornej pomoci, ak centrum poskytuje starostlivosť tehotnej žene a tejto žene po pôrode a jej dieťaťu podľa §46 ods.8 zákona.

Centrum pre deti a rodiny Bratislava-Röntgenova neposkytuje tento druh starostlivosti.

14. Opis plánovania a vyhodnocovania výchovnej činnosti v samostatne usporiadaných skupinách centra

Plán aktivít skupiny tvorí tím vychovávateľov na začiatku kalendárneho roka pre celú skupinu. Obsahuje aktivity, ktoré absolvujú deti spolu ako skupina. Ide najmä o spoločné aktivity, ktoré majú sezónny charakter a posilňujú v celej skupine pocit spolupatričnosti a tiež príslušnosti k danej komunite.

Každé dieťa umiestnené v samostatne usporiadanej skupine má prideleného vychovávateľa, ktorý mu vypracúva ročný plán výchovy. Príslušný vychovávateľ každý mesiac vyhodnocuje dielčie úlohy v jednotlivých oblastiach.

Dieťa má taktiež prideleného psychológa, ktorý vypracuje ročný plán psychologickéj činnosti s dieťaťom. Podľa potreby má prideleného aj špeciálneho pedagóga alebo liečebného pedagóga. Všetky plány dieťaťa sa dopĺňajú a spolu dávajú jeden komplexný celok, ktorý sleduje najlepší záujem dieťaťa.

Všetky dielčie plány sa u každého dieťaťa vyhodnocujú podľa individuálne stanoveného termínu. Ten je daný potrebami u dieťaťa, minimálne je to však jedenkrát ročne.

Vyhodnocuje sa tímovo, za účasti všetkých kľúčových odborníkov na tímových stretnutiach samostatných skupín spolu s odborným tímom.

Zameranie výchovného plánu:

- starostlivosť o domácnosť (spoločné varenie, údržba priestorov a pod),
- aktivity smerujúce k samostatnosti (nakupovanie, rôzne „vybavovanie“ a pod.)
- pravidelné športové aktivity,
- aktívne trávenie voľného času, víkendov
- dodržiavanie tradícií (Veľká noc, Vianoce, karneval, fašiangy, ...),
- účasť na kultúrnych podujatiach,
- zdravý životný štýl,
- bezpečnosť cestnej premávky,
- spoločenské správanie,
- rozvoj finančnej gramotnosti,
- preventívne aktivity (prevencia šikanovanie, sexuálna výchova, príprava na rodičovstvo, prevencia závislostí a pod.)

Všetky aktivity sú zapracované do režimu dňa danej samostatnej skupiny.

Konkrétna forma, akou sa uskutočňujú sú napríklad beseda so zaujímavým hosťom, skupinová diskusia, návšteva filmovej projekcie, výstava k danej téme, rozhovory na dané témy a pod. Režim dňa na skupine sa prispôsobuje zloženiu detí na skupine. Okrem času odpočinku je vyhradený čas na spoločné jedenie, prípravu na vyučovanie, mimoškolské aktivity ako sú športové, umelecké a iné krúžky. Deti majú podľa veku aj čas na spoločné aktivity a voľný čas, ktorý si môžu zadeliť podľa svojej voľby.

Konkrétne aktivity zohľadňujú záujmy a vekové zloženie detí v samostatne usporiadanej skupiny. Pri každej výchovnej činnosti je určená zodpovedná osoba, časový horizont a spôsob uskutočnenia plánovanej činnosti.

Výchovné nástroje sú volené tak, aby deti motivovali predovšetkým pozitívne. Výchovná činnosť u detí, ktoré sú umiestnené v **profesionálnych rodinách** sa rieši individuálne v spolupráci s profesionálnym rodičom. Plánuje sa v kontexte života profesionálnej rodiny a vzhľadom k jej konkrétnym možnostiam (vzhľadom k prostrediu obce či mesta, čo je v blízkosti k dispozícii – dvor, alebo park, ihrisko), taktiež aké možnosti sú na športové aktivity, kultúrne aktivity a pod.

15. Opis obsahu prípravy na vykonávanie profesionálnej náhradnej starostlivosti a personálne zabezpečenie tejto prípravy v centre

15.1. Všeobecné východiská

Centrum pre deti a rodiny zabezpečuje prípravu na vykonávanie profesionálnej náhradnej starostlivosti (ďalej len „príprava“) a zároveň poskytuje záujemcom všetky informácie súvisiace s prípravou .

Základné podmienky, rozsah a obsah prípravy sú upravené Zákonom č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a so sociálnej kurately a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších prepisov (ďalej len „zákon č. 305/2005 Z. z.“) a Vyhláškou č. 103/2018 Z. z. Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. Profesionálna náhradná rodina (ďalej len „PNR“) je súčasťou organizačnej štruktúry Centra pre deti a rodiny (ďalej len „centrum“), v ktorom sa vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Centrum vykonáva pobytové opatrenia súdu v PNR, ktorá poskytuje starostlivosť ustanovenému počtu detí a mladých dospelých v rodinnom dome alebo v byte, ktorého je PNR vlastníkom, spoluvlastníkom, nájomcom alebo spoločným nájomcom (§ 51 ods. 1). Vykonávanie pobytového opatrenia súdu v PNR má prednosť pred jeho vykonávaním v samostatne usporiadanej skupine (§51 ods. 4). V PNR zabezpečujú starostlivosť o deti a mladých dospelých manželia, ktorí sú zamestnancami centra, alebo fyzická osoba, ktorá je zamestnancom centra.

15.2. Profil profesionálneho náhradného rodiča

Záujemca o prípravu na vykonávanie profesionálnej náhradnej starostlivosti (ďalej len „záujemca“) na základe svojej motivácie po absolvovaní prípravy dočasne poskytne svoje domáce a rodinné prostredie dieťaťu , ktoré je v centre umiestnené na základe rozhodnutia súdu, s cieľom naplniť jeho individuálne potreby vzhľadom na aktuálnu životnú situáciu, v ktorej sa nachádza. PNR je povinný splniť ustanovený kvalifikačný predpoklad a absolvovať prípravu v ustanovenom rozsahu, ktorej súčasťou je písomné zhodnotenie tejto prípravy. Ak starostlivosť o deti v PNR zabezpečujú manželia, ktorí sú zamestnancami centra, ustanovený kvalifikačný predpoklad musí spĺňať aspoň jeden z manželov. Na manžela alebo manželku fyzickej osoby, ktorá je zamestnancom Centra sa vzťahuje zákonom stanovený rozsah prípravy a bezúhonnosť v rozsahu aká platí pre fyzickú osobu, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom (§ 39 ods. 4).

Hlavným poslaním profesionálneho náhradného rodiča je naplniť jednu zo základných potrieb dieťaťa, a to potrebu blízkej osoby, s ktorou si dieťa vytvorí vzájomné puto – láskyplný vzťah. Samotná rola PNR je zložitá a nesie v sebe spojenie roly rodiča a roly profesionála – vychovávateľa. V niektorých situáciách prevažuje jedno, inokedy zase druhé. Je ťažké definovať aký je ten správny pomer medzi rolou rodiča a rolou profesionála. Snaha o vyváženie oboch rolí je súčasťou obsahu prípravy na vykonávanie PNR.

15.3. Aby sa záujemca mohol stať PNR musí spĺňať nasledovné predpoklady:

Profesionálnym náhradným rodičom sa môže stať fyzická osoba, ktorá sa uchádza o výkon práce profesionálneho náhradného rodiča (ďalej len „záujemca o prácu“) a ktorá spĺňa tieto predpoklady (upravuje Zákon č. 376/2022 Z. z.):

- a) má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu,
- b) dovŕšila 25 rokov veku,
- c) spĺňa kvalifikačný predpoklad; ak prácu profesionálneho náhradného rodiča vykonávajú manželia, ktorí sú zamestnancami jedného centra, kvalifikačný predpoklad musí spĺňať aspoň jeden z manželov,
- d) je bezúhonná,
- e) absolvovala prípravu na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti podľa osobitného predpisu, od ktorej ukončenia neuplynulo viac ako päť rokov pred začiatkom výkonu práce profesionálneho náhradného rodiča; to neplatí, ak počas tohto obdobia vykonávala prácu profesionálneho náhradného rodiča,
- f) má zdravotnú spôsobilosť na výkon práce profesionálneho náhradného rodiča,
- g) má psychickú spôsobilosť podľa osobitného predpisu,
- h) spôsobom svojho života a života fyzických osôb žijúcich s ňou v domácom prostredí vytvára predpoklady na zabezpečenie výchovy a všestranného vývinu dieťaťa,
- i) má vhodné bytové a priestorové podmienky na poskytovanie starostlivosti dieťaťu,
- j) manžel žijúci s ňou v domácom prostredí
 1. spĺňa predpoklad podľa písmena e),
 2. má psychickú spôsobilosť,
- k) každá plnoletá fyzická osoba žijúca s ňou v domácom prostredí je bezúhonná,
- l) manžel žijúci s ňou v domácom prostredí dal písomný súhlas s výkonom práce profesionálneho náhradného rodiča v ich domácom prostredí.

15.4 Rozsah prípravy na vykonávanie PNR je:

- a) 60 hodín, ak záujemca ukončil úplné stredné vzdelanie,
- b) 80 hodín, ak záujemca ukončil stredné vzdelanie,
- c) najmenej 21 hodín nácviku praktických zručností podľa § 16 ods. 1 písm. b), ak ide o
 1. zamestnanca centra, ktorý bol členom odborného tímu podľa § 5 alebo ktorý zabezpečoval starostlivosť o deti nepretržite najmenej tri roky,
 2. manžela profesionálneho náhradného rodiča a starostlivosť v profesionálnej náhradnej rodine zabezpečuje len jeden z manželov.

Za povolenú neúčast' sa považuje max. 10 % z celkového počtu hodín prípravy, ktorá musí byť zdokladovaná (napr. PN, lekárske vyšetrenia, úmrtie v rodine a pod.) Manžel/ka záujemcu je povinný/á zúčastniť sa daného počtu hodín, inak prípravu neabsolvoval.

15.5 Organizačné podmienky prípravy

Prípravu na vykonávanie profesionálnej náhradnej starostlivosti zabezpečuje centrum bez úhrady. Náklady spojené s dopravou, stravovaním, ubytovaním a iné si záujemca zabezpečuje z vlastných zdrojov.

Centrum zriaďuje tím na prípravu fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa profesionálnym náhradným rodičom, v zložení:

- najmenej jeden psychológ s ukončeným vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa v študijnom odbore psychológia (Vyhláška č. 103/2018 Z. z., § 16 ods. 3)
- najmenej jeden sociálny pracovník s ukončeným vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa v študijnom odbore sociálna práca, resp. špeciálny pedagóg s ukončeným vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa v študijnom odbore špeciálna pedagogika, liečebná pedagogika
- k vyššie uvedenému realizačného tímu môžu byť prizvaní aj iní odborníci, (napr. profesionálny náhradný rodič, vychovávateľ centra, prípadne iní odborníci, ktorí nie sú zamestnancami centra)
- riaditeľ Centra určí koordinátora prípravy, ktorý manažuje celý proces prípravy

15.6 Povinná dokumentácia

- Dohoda o realizovaní prípravy na vykonávanie profesionálnej náhradnej starostlivosti, uzatvorená medzi centrom a záujemcom
- Súhlas so spracovaním osobných údajov
- Podrobnejší obsah prípravy a informácie o podmienkach vykonania prípravy na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti
- Prezenčná listina a výkaz /odpočet úloh za daný časový fond
- Zhodnotenie prípravy, ktoré je vypracované po ukončení prípravy.

15.7 Obsah prípravy

Príprava na vykonávanie profesionálnej náhradnej starostlivosti v centre zahŕňa:

a) poskytnutie základných informácií o

1. právnych predpisoch upravujúcich oblasť sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a rodinnoprávnych vzťahov a ďalších všeobecne záväzných právnych predpisoch súvisiacich s vykonávaním profesionálnej náhradnej starostlivosti,
2. výchovných opatreniach, náhradnej starostlivosti a osvojení,
3. psychickom vývine, fyzickom vývine a sociálnom vývine dieťaťa a potrebách dieťaťa,

4. o potrebách a špecifikách starostlivosti o dieťa, ktoré je obeťou trestného činu obchodovania s ľuďmi, alebo ktoré je týrané, sexuálne zneužívané alebo sa vykonávajú opatrenia na overenie miery ohrozenia dieťaťa týraním, sexuálnym zneužívaním alebo iným činom ohrozujúcim jeho život, zdravie, priaznivý psychický vývin, fyzický vývin alebo sociálny vývin v rozsahu najmenej 16 hodín z celkového počtu hodín určených na poskytnutie základných informácií,

5. právach dieťaťa,

6. právach a povinnostiach profesionálneho náhradného rodiča,

b) nácvik praktických zručností vo výchovnej práci s deťmi v rozsahu najmenej 50 % z celkového počtu hodín prípravy na vykonávanie profesionálnej náhradnej starostlivosti zameraný na:

1. identifikáciu vývinových potrieb dieťaťa,

2. vzťahovú väzbu, citové pripútanie a separáciu dieťaťa,

3. prispôsobenie sa zmene v rodine profesionálneho náhradného rodiča,

4. komunikačné zručnosti,

5. rozvoj výchovných zručností,

6. riešenie záťažových situácií v rodine,

7. spoluprácu v tíme odborníkov.

Po ukončení prípravy Centrum vypracuje zhodnotenie prípravy v písomnej podobe, ktorého súčasťou je najmä:

a) zhodnotenie záujmu fyzickej osoby o získanie informácií podľa odseku 1 písm. a) a zhodnotenie spolupráce pri nácviku podľa odseku 1 písm. b) počas prípravy na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti,

b) zhodnotenie motivácie fyzickej osoby na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti,

c) záver, či fyzická osoba absolvovala alebo neabsolvovala prípravu na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti.

V prípade, že záujemca/fyzická osoba ukončí prípravu v jej priebehu, písomné zhodnotenie sa nevypracuje vôbec.

15.8 Doplnujúce informácie k príprave PNR

- Odporúčaný počet záujemcov/fyzických osôb o prípravu na vykonávanie PNR: 5-12 osôb.
- Dĺžka trvania prípravy: ukončenie najneskôr do 3 mesiacov /časový fond 60 resp. 80 hodín / odkedy začala príprava.
- Odporúčaný pomer k rozvrhnutiu časového fondu: - poskytnutie základných informácií – 40 %

- nácvik praktických zručností – 60 %
- Pri uzavretí Dohody o realizácii prípravy sa záujemcovi poskytne podrobnejší obsah prípravy a metodická príručka pre profesionálneho náhradného rodiča.

16. Uvedenie rozsahu hodín vykonávania opatrení ambulatnou formou, alebo terénnou formou

Centrum pre deti a rodiny Bratislava-Röntgenova nevykonáva opatrenia ambulatnou alebo terénnou formou.

17. Opis tvorby a vyhodnocovania čiastkových plánov individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa, opis tvorby a vyhodnocovania individuálneho plánu odbornej práce s dieťaťom a jeho rodinou alebo plánu odbornej práce s plnoletou fyzickou osobou v centre

Individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa (IPROD) je súbor čiastkových plánov vykonávania odborných činností v centre, skladá sa najmä z týchto častí:

- a) plán sociálnej práce,
- b) plán výchovnej práce s dieťaťom,
- c) hlavné úlohy psychologickéj činnosti psychológa centra
- d) plán komplexnej ošetrovateľskej starostlivosti, ak si to zdravotný stav dieťaťa vyžaduje.

Individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa obsahuje

- a) cieľ odbornej práce s dieťaťom, jeho rodinou alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, a ďalšími fyzickými osobami, ktorý určí orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a centrum spoločne,
- b) kontaktné údaje zamestnanca, ktorý koordinuje plnenie úloh individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa,
- c) kontaktné údaje zamestnanca, ktorý vedie a koordinuje plnenie plánu.

Cieľ plánu sociálnej práce s dieťaťom a cieľ individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa je rovnaký a jeho plnenie sa hodnotí centrom a orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v určených termínoch nie kratších ako dva mesiace. Ciele čiastkových plánov a hlavné úlohy psychologickéj činnosti nadväzujú na cieľ individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa.

Individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa sa vypracúvajú spoločne sociálny pracovník, dieťa (podľa veku a mentálnej vyspelosti), psychológ, vychovávateľ, resp. iný odborník 10 centra, na časové obdobie jedného roka, kedy sa po uplynutí každého mesiaca vyhodnocujú a nastavujú konkrétne úlohy na nasledujúce obdobie. Plán výchovnej práce vyhodnocujú vychovávatelia

spolu s dieťaťom každý mesiac. Dieťa sa k vyhodnoteniu plánu výchovnej práce a úlohám na ďalšie obdobie vyjadruje a podpisuje ho. Plán výchovnej práce dieťaťa zahŕňa tiež: záznamy o komunikácii so školou, záznamy o zdravotnej starostlivosti o dieťa, záznamy o návštevách rodičov a pobytoch dieťaťa v biologickej rodine alebo u blízkej osoby, plán prípravy na osamostatnenie pre deti od 16 rokov a mladých dospelých.

Plán sociálnej práce

Individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa a plán sociálnej práce s rodinou dieťaťa podľa musia byť v súlade a musia na seba nadväzovať.

Centrum využíva ako základnú metódu práce s rodinou a dieťaťom prípadovú konferenciu, ktorú usporiada do dvoch týždňov od prijatia dieťaťa do centra.

Jedným z výstupov je tzv. plán činnosti pre rodinu. V pláne sú čiastkové úlohy, na ktorých „pracuje“ rodina s dieťaťom v domácom prostredí. Pred odchodom dieťaťa do rodiny sa dohodne, na ktorých bude rodina pracovať spolu s dieťaťom a zaznamenajú sa do plánu aj písomne. Plán činnosti pre rodinu je súčasťou Individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa. Rodič sa týmto spôsobom zaujíma o potreby svojho dieťaťa a učí sa vedome hodnotiť svoje rodičovské zručnosti a schopnosti. Plán činnosti je prejavom zodpovednosti rodiča za výchovu, zdravie a bezpečnosť dieťaťa počas jeho pobytu doma. Plán činnosti dostane rodič do rúk vždy, keď bude mať dieťa zverené do svojej starostlivosti (počas víkendov, prázdnin, sviatkov)

Plán činnosti má 3 časti:

1. časť A - spracúva vychovávateľ alebo profesionálny náhradný rodič, ktorý má dieťa osobne zverené. Vo vybraných oblastiach plánuje rodičovi úlohy, ktoré sú potrebné pre rozvoj dieťaťa. Úlohy sú jednoduché a zrozumiteľné, aby ich rodič dokázal zvládnuť. Rodič ich plnenie vyznačuje písomne.
2. Časť B - spracúva rodič spoločne so svojím dieťaťom (za prítomnosti vychovávateľa, PNR alebo sociálneho pracovníka), čím sa rodič učí vnímať dieťa, jeho potreby a záujmy. O programe, ktorý si spoločne s deťmi naplánovali, spracuje písomnú správu priamo do Plánu činnosti.
3. Časť C – vychovávateľ alebo profesionálny n. rodič zaznamenáva účinok pobytu dieťaťa v domácom prostredí, správanie dieťaťa po návrate, ako aj rozhovor s rodičom o plnení úloh v pláne.

Plán činnosti rodič odovzdáva vychovávateľovi /PNR po návrate dieťaťa do centra. Tento sa stáva súčasťou Vyhodnotenia Plánu výchovnej práce za aktuálny mesiac

Plán výchovnej práce s dieťaťom na sam. hospodáriacej skupine

Plán výchovnej práce dieťaťa na skupine vypracováva vychovávateľ spolu s dieťaťom, ktoré má „pridelené“. V pláne vychádza z poznatkov na základe štúdia dokumentácie dieťaťa, vlastnej pedagogickej diagnostiky a dôkladného poznania individuálnych potrieb a osobnosti dieťaťa rešpektujúc názor, pohľad, vek a vývinovú úroveň dieťaťa. V pláne zahŕňa rozvíjanie emocionality dieťaťa, rozvíjanie vzťahov a prosociálneho správania, motivácie, záujmov a prípravy na vyučovanie. Ciele stanovuje vychovávateľ tak, aby spĺňali kritériá SMART, to znamená, že sú konkrétne, merateľné, dosiahnuteľné pre dieťa, reálne a výsledky sa dajú sledovať v čase.

Plán výchovnej práce vyhodnocujú vychovávateľa spolu s dieťaťom každý mesiac. Dieťa plán podpíše, prípadne sa písomne vyjadrí k plánu. **Plán výchovnej práce s dieťaťom zahŕňa taktiež:**

- záznamy komunikácie so školou,
- záznamy o zdravotnej starostlivosti dieťaťa,
- záznamy o návštevách rodičov a pobytoch dieťaťa v biologickej rodine alebo u blízkej osoby,
- plán osamostatnenia pre deti od 16 rokov a mladých dospelých.

Priebeh každého pobytu dieťaťa v biologickej rodine vychovávateľ popíše, všíma si najmä bezprostredné reakcie dieťaťa, ale aj všetky zmeny a nápadnosti v prejave dieťaťa.

Plán výchovnej práce s dieťaťom v profesionálnej náhradnej rodine

Keďže v profesionálnej náhradnej rodine nejde o skupinovú formu starostlivosti, ale individuálny prístup maximálne zohľadňujúci individuálne potreby dieťaťa, odvíja sa od toho aj samotný plán výchovnej práce s dieťaťom. Na začiatku plánu sa profesionálny náhradný rodič (ďalej PNR) venuje zhodnoteniu predchádzajúceho mesiaca a vyhodnocovaniu úloh, ktoré si dal sám, alebo spoločne s odborným tímom (ďalej OT) centra. Rovnako je dôležité, ak ide o väčšie dieťa s primeranou mentálnou úrovňou, aby na plánovaní ako aj jeho vyhodnocovaní participoval. V ďalšej časti plánu sa venuje pozornosť aktuálnemu prežívaniu dieťaťa, ako aj zaznamenaniu toho, čo významné sa v jeho živote odohralo v daný mesiac. Tomu, aký dopad to malo na jeho prežívanie, a správanie. Ako to PNR výchovne zvládla a aké kroky urobila, aby dieťaťu pomohla.

Zároveň sa v tejto časti venuje PNR tomu, či pretrváva nejaká ťažkosť z predchádzajúceho obdobia, alebo ťažkosť, ktorá vyplýva z prežívania dieťaťa a z jeho stavu dlhodobo. V ďalšej časti PR popisuje, aké výchovné a iné metódy použil pri sprevádzaní dieťaťa. Čo z vlastných, ako aj odporučených metód OT centra mu pomohlo pri napĺňaní potrieb dieťaťa a jeho sprevádzaní. Neodmysliteľnou súčasťou výchovnej práce s dieťaťom v PNR je popis a realizácia krokov, ktoré vyplynuli z plánu, ktorý PNR spolu s OT centra postavili na začiatku mesiaca. Práve tu dochádza k rozboru toho, ako sa darilo/nedarilo naplňať nastolené úlohy a popisne vyjadriť ako to prebiehalo. Je to časť v ktorej dokumentuje svoju výchovnú prácu s dieťaťom. V prípade ak nastane situácia, ktorá negatívne determinuje napĺňanie plánu, PNR popíše situáciu, ako aj faktory, ktoré by mohli pomôcť k jeho realizácii. Práve v tejto časti sa nachádzajú cenné informácie pre členov OT centra. Vďaka nim môže OT centra nastaviť podpornú prácu a servis pre dieťa v PNR, ako aj samotného profesionálneho rodiča.

V záverečnej časti plánu výchovnej práce s dieťaťom PNR postaví nové ciele, alebo úlohy, na nasledujúci mesiac, či dlhšie obdobie.

Výchovná práca PNR s dieťaťom musí kopírovať, ale aj rešpektovať, potreby dieťaťa a spoločný plán s dieťaťom (plán OT centra), jeho aktuálny stav, prežívanie, správanie. Najdôležitejšie je, aby bol postavený reálne a zároveň tak, aby ciele v ňom boli dosiahnuteľné. V prípade ak je pri jeho tvorbe účasťou samotné dieťa (podľa veku a mentálnej úrovne), je vyhodnocovanie toho čo bolo plánované a skutočne zrealizované veľmi dôležité pre motiváciu dieťaťa a jeho chuť rozvíjať sa a rásť.

Plán výchovnej práce s dieťaťom v PNR sa tvorí na rok a vyhodnocuje každý mesiac.

Plán prípravy na osamostatnenie sa vypracováva pre dieťa najmenej rok pred dosiahnutím dospelosti. Zahrňa nasledujúce oblasti a témy:

1. Štúdium dieťaťa

- zváženie osobnostných predpokladov, preferencií dieťaťa a jeho študijných výsledkov,
- výber vhodnej školy po ukončení ZŠ,
- mapovanie predstáv dieťaťa o ďalšom profesijnom smerovaní a jeho usmernenie, • spoločné zhodnotenie predpokladov dieťaťa na pokračovanie v štúdiu formou nadstavby, VŠ atď.,
- usmernenie dieťaťa v prípade nadobúdania ďalších profesijných zručností (brigády, získanie vodičského preukazu, zvaračského kurzu atp.),
- písanie životopisu, motivačného listu,
- príprava na pracovný pohovor,
- orientácia na webových stránkach s pracovnými ponukami.

2. Finančné gramotnosť

- hospodárenie s úsporami, vreckovým,
- príprava rozpočtu osobného, rodinného,
- ako si hľadať prácu,
- zdroje príjmov,
- pracovno-právne otázky,
- dane, poplatky, odvody (Sociálna poisťovňa, zdravotné poistenie),
- poistenie, hypotéka, úvery, pôžičky, splátky, úroky, iné produkty na finančnom trhu,
- ako komunikovať s finančnou inštitúciou,
- zakladanie účtu,
- moderné platobné nástroje,
- bezpečné investovanie, • riziká zlého rozhodnutia (pôžičky z nebankových subjektov, úroky, zadlžovanie).

3. Bývanie

- predstava dieťaťa o svojom bývaní (ubytovňa, podnájom atď.),
- zrealňovanie predstáv dieťaťa o bývaní vzhľadom na jeho možnosti,
- pomoc pri nákupe potrebných vecí na vybavenie domácnosti po odchode dieťaťa,
- úhrady poplatkov za byt (aby dieťa vedelo, ako sa hradia poplatky za bývanie, elektrinu atď.),
- poskytnúť dieťaťu spektrum možností, kde sa má obrátiť v ťažkostiach v rôznych situáciách,
- príprava dieťaťa na podpis žiadosti o predĺženie pobytu v DeD,
- spôsob vyplatenia príspevku na osamostatnenie (**peňažný** – v hotovosti, **vecný** – napr. vybavenie do domácnosti, **kombinovaný** – vecná časť + peňažná časť).

Plán komplexnej ošetrovateľskej starostlivosti, ak si to zdravotný stav dieťaťa vyžaduje

Ošetrovateľská starostlivosť je zdravotná starostlivosť, ktorú poskytuje sestra s odbornou spôsobilosťou podľa osobitného predpisu metódou ošetrovateľského procesu v rámci ošetrovateľskej praxe.

Sestra sa riadi v práci všetkými záväznými zákonmi a pokynmi pre prácu sestry. V podmienkach centra je vypracovaná smernica s najčastejšie používanými ošetrovateľskými úkonmi, kde je zoznam 32 ošetrovateľských štandardov záväzných pre prácu sestry v podmienkach centra.

Úlohy sestry pri zabezpečovaní komplexnej ošetrovateľskej starostlivosti o ŤZP dieťa:

- vypracovanie ošetrovateľskej správy a plánu ošetrovateľskej starostlivosti,
- vedenie ošetrovateľskej dokumentácie predpísaným spôsobom,
- zabezpečenie všetkých potrebných vyšetrení v odborných ambulanciách,
- ošetrovateľská starostlivosť zodpovedajúca zdravotnému stavu dieťaťa,
- zabezpečenie liekov, dietetických potravín a materiálov, ak to stav dieťa vyžaduje,
- zabezpečenie pomôcok a prístrojov, ak to stav dieťaťa vyžaduje (pokiaľ nie je na sklade, vybaviť na poukaz v prísl. zdravotnej poisťovni),
- spolupráca s ďalšími odborníkmi v rámci centra aj mimo neho ,
- priebežné hodnotenie plánu ošetrovateľskej starostlivosti.

Úlohy sestry pri umiestnení dieťaťa do profesionálnej náhradnej rodiny:

- vypracovanie podrobnej ošetrovateľskej správy, plánu ošetrovateľskej starostlivosti, prípadne zrozumiteľného edukačného materiálu pre PNR,
- informovať PNR o zdravotnom stave dieťaťa, liečbe, diétnych obmedzeniach a možných rizikách,
- vysvetliť odborné pojmy a špecifiká starostlivosti,
- nácvik praktických zručností pri starostlivosti o dieťa so špeciálnymi potrebami, napr. zavedenie nasogastrickej sondy, špeciálne techniky kŕmenia a pod.,
- oboznámiť profesionálnu matku s používaním zdravotníckej techniky a pomôcok, naučiť ju, akým spôsobom si bude vedieť sama zabezpečiť pomôcky a materiál na ošetrovanie dieťaťa ,
- intenzívny kontakt s profesionálnou matkou po umiestnení dieťaťa do jej starostlivosti,
- pravidelné návštevy v domácnosti PNR za účelom podpory PNR, kontroly a priebežného hodnotenia plánu ošetrovateľskej starostlivosti,
- sprevádzanie v odborných ambulanciách počas vyšetrení dieťaťa, zoznámiť profesionálnu n. matku s lekármi, prostredím ambulancie/nemocnice, systémom zdravotníckeho zariadenia,
- komunikácia s lekármi,
- poradenstvo pre profesionálnu matku počas celej doby trvania starostlivosti o dieťa,

- vedenie dokumentácie.

Úlohy sestry pri zapojení biologickej rodiny do procesu starostlivosti o zdravotne znevýhodnené dieťa, ak je v sociálnom pláne návrat do rodinného prostredia:

- vypracovať ošetrovateľskú správu, plán odborných vyšetrení s kontaktmi do jednotlivých ambulancií, prípadne jednoduchý edukačný materiál (napr. vzorový jedálny lístok, ak má dieťa diétne obmedzenia, atď...),
- primerané vysvetlenie odborných pojmov,
- oboznámenie s nárokmi na starostlivosť o dieťa,
- nácvik praktických zručností,
- oboznámiť matku/rodinného príslušníka s používaním zdravotníckej techniky a pomôcok, informovať ju, akým spôsobom si bude vedieť sama zabezpečiť pomôcky a materiál na ošetrovanie dieťaťa ,
- kontakt s matkou/rodinou po zverení dieťaťa do jej starostlivosti,
- sprevádzanie v odborných ambulanciách počas vyšetrení dieťaťa, zoznámiť matku s lekármi, prostredím ambulancie/nemocnice, systémom zdravotníckeho zariadenia,
- návštevy v domácnosti za účelom podpory, kontroly a priebežného hodnotenia plánu ošetrovateľskej starostlivosti ,
- priebežné poradenstvo až do obdobia, kedy rodina prevezme dieťa do starostlivosti a bezpečne zvládne dennú starostlivosť o dieťa v domácom prostredí.

18. Podmienky pre záujmovú činnosť, športovú činnosť, kultúrnu činnosť, rekreačnú činnosť a prejavovanie náboženského vyznania a viery

V centre sa utvárajú podmienky na záujmovú činnosť, športovú činnosť, kultúrnu činnosť, rekreačnú činnosť a iné voľnočasové aktivity a na prejavovanie náboženského vyznania a viery.

Centrum v oboch areáloch na Lenardovej aj Röntgenovej sú k dispozícii veľký oplotený areál s trávnatými plochami, s vysokými stromami, kde sa dá tráviť čas oddychom na lavičkách, hojdačkách. Menšie deti majú k dispozícii pieskovisko a drevené preliezačky. Trampolína je k dispozícii v areáli na Lenardovej iba za prítomnosti dospelého dozoru, inak je z bezpečnostných dôvodov uzamknutá.

V blízkosti centra sa nachádzajú ihriská na rôzne športové aktivity, v bezprostrednej blízkosti sú výborné podmienky na cyklistiku – je tu vybudovaný cyklistický chodník.

Športové krúžky (hokej, futbal) zabezpečujeme v spolupráci s niekoľkými športovými klubmi, ktoré nám vychádzajú v ústrety a ponúkajú nám ich za znížené náklady.

Záujmové krúžky deti navštevujú v škole, alebo v Centre voľného času, príp. v blízkej Základnej umeleckej škole na Daliborovom námestí.

V prípade nepriaznivého počasia je v každej budove vybudovaná telocvičňa, ktorú môžu deti využívať počas celého dňa. V budove na Lenardovej majú deti vybudovanú aj herňu s knižným kútikom. Každé dieťa umiestnené na skupine v centre má svoj vlastný bicykel.

Náklady na krúžky nemôžu byť kryté z prostriedkov rozpočtu. Preto v prvom rade oslovíme rodičov a príbuzných dieťaťa, aby sa podieľali na úhrade. Pokiaľ to nie je možné, hľadáme iné možnosti. Jednou z nich je Občianske združenie Studienka, ktoré založili už bývalí profesionálni rodičia a funguje dodnes.

Prejavovanie náboženského vyznania a viery u detí je determinované jeho doterajšou skúsenosťou a vedením v biologickej rodine. Pokiaľ rodič vyjadrí želanie, aby sa s dieťaťom pokračovalo a viedlo sa v tom náboženskom vierovyznaní, v akom bolo vychovávané, v Centre urobíme všetko preto, aby to bolo zabezpečené

19. Opis zabezpečenia zdravotnej starostlivosti deťom a plnoletým fyzickým osobám, pre ktoré sa vykonávajú pobytové opatrenia v centre

V zmysle § 46, ods. 5, písm. c, bodu 1 je súčasťou vykonávania opatrení pobytovou formou zabezpečenie zdravotnej starostlivosti.

- všetkým deťom, vrátane maloletých bez sprievodu, deťom umiestneným v profesionálnych náhradných rodinách a mladým dospelým je poskytovaná základná a odborná zdravotná starostlivosť v zdravotníckych zariadeniach v mieste sídla centra.

Pri nástupe dieťaťa do centra vyžadujeme:

- platný preukaz zdravotnej poisťovne,
- meno všeobecného detského lekára, prípadne zoznam odborných ambulancií, ktoré dieťa navštevuje

Zabezpečenie ambulantnej zdravotnej starostlivosti

Každé dieťa je vedené v ambulantnej starostlivosti všeobecného lekára podľa bydliska rodiča, resp. podľa sídla zariadenia.

Zdravotná starostlivosť o deti umiestnené v centre je zabezpečená v spolupráci s pediatrom v zdravotnom stredisku na Strečnianskej. Odborné ambulancie navštevujú deti podľa odporúčania všeobecného lekára, najmä v NsP Kramáre Bratislava. Umiestnené deti v profesionálnych náhradných rodinách sú vedené v spádovej ambulancii všeobecného lekára - pediatra v mieste bydliska PNR.

Centrum v oblasti zabezpečenia zdravotnej starostlivosti a prevencie zabezpečuje:

-umiestnenie lekárnicky prvej pomoci na dostupnom a bezpečnom mieste, ktorej vybavenie kontroluje a priebežne dopĺňa

- v prípade potreby zabezpečuje dezinfekciu prostredia od rôznych parazitov a taktiež v prípade potreby zabezpečuje dôkladnú dezinfekciu prostredia po ukončení pobytu rodiny v centre pred nástupom druhej
- vybavenie centra dostatočným množstvom čistiacich potrieb, dezinfekčných prostriedkov a bielizne
- úlohou centra je zabezpečovať také podmienky, ktoré zaručujú uchovanie zdravia a znemožňujú vznik choroby, alebo úrazov
- zamestnanci centra vedú mal. deti k pestovaniu hygienických návykov, zabezpečujú dostatok pohybu na čerstvom vzduchu, správnu životosprávu, spánkový režim
- zamestnanci centra skladujú dezinfekčné prostriedky na bezpečnom, neprístupnom mieste mal. deťom.

20.Opis zabezpečenia školskej dochádzky a prípravy na povolanie detí a plnoletých fyzických osôb do 25 roku veku (ďalej len „mladý dospelý“) po ukončení pobytového opatrenia súdu nadobudnutím plnoletosti dieťaťa, pre ktoré sa vykonávajú pobytové opatrenia v centre

Každé dieťa, ktoré je prijaté do Centra má zabezpečené vzdelávanie v systéme materských, základných, stredných a vysokých škôl.

Ak má dieťa špecifické poruchy učenia, je možné zabezpečiť individuálne vzdelávanie dieťaťa, pričom budú písomne dohodnuté jasné pravidlá individuálneho vzdelávania a je preskúšavania v školskom zariadení.

Centrum zabezpečuje školskú dochádzku v školách v bližšom a širšom okolí. Pokiaľ dieťa v čase príchodu do centra navštevuje školu, ktorá nie je v blízkosti, dieťa spravidla pokračuje vo vzdelávaní v tejto škole. Pokiaľ je problém v dochádzaní do školy dieťa ostáva zapísané v kmeňovej škole podľa bydliska, ktorú však nemusí navštevovať a nahlási sa dočasne do spádovej školy v blízkosti centra.

Školská dochádzka detí realizovaná na pôde Centra

Zabezpečuje ju Špeciálna základná škola s materskou školou, Karpatská v Bratislave. Je určená pre deti, ktoré nemôžu vzhľadom ku svojmu zdravotnému stavu navštevovať školu. Ide o deti s viacnásobným postihnutím, ktoré sa pohybujú na vozíčku, alebo iba na posteli. 2 učiteľky dochádzajú do centra každý pracovný deň v dňoch školského vyučovania. Vyučovanie prebieha v budove na Lenardovej v učebni na to prispôsobenej a zriadenej. Vyučovanie sa realizuje v rozsahu 2 až 4 hodiny individuálne pre každé dieťa.

Vzdelávanie maloletých bez sprievodu v centre

Systém zabezpečenia školskej dochádzky a prípravy na povolanie platí aj pre maloletých bez sprievodu. V zmysle § 146 zákona č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní sa môžu na slovenských školách vzdelávať aj deti cudzincov.

Vzdelávanie cudzincov

(1) Cudzinci sú na účely tohto zákona deti

- a) osôb, ktoré sú občanmi iného štátu alebo osôb bez štátnej príslušnosti, s povoleným pobytom na území Slovenskej republiky
- b) žiadateľov o udelenie azylu na území Slovenskej republiky podľa osobitného predpisu
- c) Slovákov žijúcich v zahraničí,
- d) ako žiadatelia o udelenie azylu podľa osobitného predpisu,
- e) ako cudzinci, ktorí sa nachádzajú na území Slovenskej republiky bez sprievodu zákonného zástupcu.

(2) Deťom cudzincov s povoleným pobytom na území Slovenskej republiky a deťom žiadateľov o udelenie azylu a Slovákov žijúcich v zahraničí sa poskytuje výchova a vzdelávanie, ubytovanie a stravovanie v školách podľa tohto zákona za tých istých podmienok ako občanom Slovenskej republiky.

(3) Pre deti cudzincov sa na odstránenie jazykových bariér organizujú základné a rozširujúce jazykové kurzy štátneho jazyka.

(4) Deti žiadateľov o udelenie azylu, deti azylantov, deti cudzincov, ktorým sa poskytla doplnková ochrana, zaraďuje do príslušného ročníka riaditeľ školy po zistení úrovne ich doterajšieho vzdelania a ovládania štátneho jazyka najneskôr do troch mesiacov od začatia konania o udelenie azylu, deti odídencov najneskôr do troch mesiacov od začatia konania o poskytnutie dočasného útočiska. Z dôvodu nedostatočného ovládania štátneho jazyka možno dieťa podmiennečne zaradiť do príslušného ročníka podľa veku, a to najviac na jeden školský rok.

(5) Pre deti žiadateľov o udelenie azylu v azylových zariadeniach, ktorých školská dochádzka podľa tohto zákona je povinná, kurzy základov slovenského jazyka odborne a finančne zabezpečuje ministerstvo vnútra.

(6) Jazykové kurzy pre deti cudzincov môže organizovať aj iná právnická osoba alebo fyzická osoba po získaní akreditácie.

(7) Pre deti cudzincov s povoleným pobytom na území Slovenskej republiky možno zriaďovať iné ako štátne školy a zabezpečovať výchovu a vzdelávanie aj v inom ako štátnom jazyku za finančnú úhradu.

(8) Odseky 2 až 7 sa primerane vzťahujú na osoby, ktoré majú priznané postavenie osoby podľa odseku 1.

(9) Vzdelávanie pedagogických zamestnancov, ktorí vzdelávajú deti cudzincov podľa odseku 1, odborne, organizačne, metodicky a finančne zabezpečuje ministerstvo školstva

21. Opis práv dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre, a opis práv rodiča dieťaťa a iných blízkych osôb dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre vrátane

21.1 spôsobu, akým dieťa, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia pobytovou formou v centre, môže udržiavať kontakt s rodičom, ďalšími príbuznými a osobami, ku ktorým má blízky vzťah

Kontakt dieťaťa s rodičmi, prarodičmi, súrodencami a blízkymi osobami

Pri kontakte s rodičmi, prarodičmi, súrodencami, ale aj blízkymi osobami dieťaťa sa pridriavame ustanovení príslušných právnych úprav, vzťahujúcich sa na túto oblasť. Podľa § 53, Zákona 305, ods. 1 (cit.) *Dieťa, pre ktoré je v centre vykonávané pobytové opatrenie súdu, má právo stretávať sa s rodičom, ak nebolo rozhodnutím súdu ustanovené inak. Centrum, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a obec poskytujú dieťaťu a jeho rodičovi pomoc na uľahčenie priebehu stretnutí, na rozvoj a úpravu ich vzájomných vzťahov a na úpravu ich rodinných pomerov.*

V praxi to znamená, že stretnutia prebiehajú tak, aby to pre rodinu, ale najmä dieťa bolo čo najprirodzenejšie a najmenej stresujúce. Uľahčenie priebehu stretnutí znamená aj to, že s rodičmi dieťaťa sa hovorí o tom, akú majú predstavu o stretnutiach, čo by chceli s dieťaťom robiť a pod. Stretnutia s dieťaťom by mali byť v súlade so smerovaním a cieľmi plánu práce s rodinou. Stretnutia rodiča a dieťaťa - ktoré smeruje k jeho návratu a stretnutia, ktoré sú zamerané na udržanie kontaktu dieťaťa s rodičom majú inú podobu a inú frekvenciu.

Pre centrum je však rozhodujúce, ako celú situáciu vníma dieťa.

V centre s dieťaťom pracuje odborný tím - spravidla psychológ rozpráva s dieťaťom o jeho predstave, ako má vyzeráť jeho kontakt s rodičmi.

Pri malých deťoch situáciu vyhodnocuje odborný tím najmä podľa rodinnej anamnézy a pozorovania dieťaťa na stretnutiach s rodičmi a po stretnutiach s rodičmi.

Po diagnostike dieťaťa centrum v závere určí jeden zo spôsobov, akým sa s ním stretávajú rodičia, prarodičia, súrodenci alebo inými blízkymi osobami dieťaťa stretávania s dieťaťom podľa nasledovných možností zo zákona a, b alebo c s prihliadnutím na potreby dieťaťa a možnosti a schopnosti príbuzných alebo blízkych osôb.

Maloletí bez sprievodu môžu udržiavať kontakt s rodičom alebo ďalšou príbuznou osobou - písomný, telefonický, návšteva biologickej rodiny v centre (spoločenská miestnosť, vo vonkajších priestoroch centra alebo v priestoroch špecializovanej samostatnej skupiny, ak to nenarúša chod skupiny).

Určenie spôsobu stretnutí s dieťaťom

Ak je to v záujme dieťaťa nevyhnutné, centrum je oprávnené:

- a. určiť, že rodič dieťaťa sa nemôže stretnúť s dieťaťom; dôvod takéhoto určenia musí byť zaznamenaný v spisovej dokumentácii dieťaťa a musí byť oznámený súdu a orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na účel hodnotenia účinnosti pobytového opatrenia súdu,
- b. určiť, že rodič dieťaťa sa môže stretnúť s dieťaťom:
 1. len za prítomnosti zamestnanca centra, ktorý môže poskytnúť dieťaťu a rodičovi potrebnú pomoc na uľahčenie priebehu stretnutí,
 2. len v centre, ktoré na tento účel utvára vhodné podmienky,
 3. mimo centra, v územnom obvode obce, v ktorej je sídlo centra alebo sa nachádza organizačná zložka centra, v ktorej je dieťa umiestnené,
 4. na inom mieste vhodnom alebo vytvorenom na účel stretávania sa dieťaťa s jeho rodičom,
- c. umožniť dieťaťu pobyt s rodičom mimo centra.

Pokiaľ má dieťa viacero blízkych ľudí, ktorí sa s ním majú záujem stretávať, centrum na základe už uvedeného zisťovania vytvorí tzv. harmonogram návštev. Jednotlivé blízke osoby zaradí do programu týždňa tak, aby to bolo pre dieťa optimálne - aby sa vedelo na návštevu nastaviť, aby vedelo, čo sa kedy bude diať.

Taktiež je dôležité pri plánovaní návštev zohľadniť program dieťaťa v centre - návšteva školy, záujmových krúžkov, čas na domácu prípravu na vyučovanie a čas na hranie.

Je optimálne, ak sa dá prepojiť návšteva blízkej osoby s niektorou z prirodzených či dôležitých činností dieťaťa - napr. rodič využije návštevu na učenie sa s dieťaťom, súrodeneц využije návštevu na spoločnú hru a pod.

Informačné poradenstvo blízkej osoby dieťaťa

Pokiaľ má dieťa blízke osoby, ktoré však nie sú v úzkom rodinnom prepojení s dieťaťom (ako rodičia, prarodičia), a tieto majú záujem s dieťaťom tráviť čas spolu mimo Centra (podľa § 53 ods.7 Zákona cit.) " je povinná absolvovať informačné poradenstvo v ustanovenom rozsahu". *Informačné poradenstvo sa poskytuje v rozsahu najmenej 3 hodín. Je zamerané najmä na poskytovanie informácií o náhradnej starostlivosti, o právach dieťaťa v náhradnej starostlivosti, organizácii Centra a postupe v rizikových situáciách pre dieťaťa. O absolvovaní informačného poradenstva je vyhotovený písomný záznam.*

Okrem informáciách všeobecného charakteru je blízka osoba dieťaťa oboznámená s okruhom tém, ktoré sú "šité na mieru" špecifickej situácii dieťaťa. Obsah by mal smerovať k tomu, aby mu to umožnilo sa zodpovedne o dieťa postarať v dohodnutom čase. Taktiež dostane kontakty na príslušné zodpovedné osoby, na ktoré sa môže obrátiť v prípade vzniku neočakávaných udalostí.

Pobyt dieťaťa mimo Centra

Či už sa dieťa zdržuje u rodičov, prarodičov, iných príbuzných či blízkych - Centrum sleduje a zaznamenáva vplyv pobytu dieťaťa mimo centra na jeho psychický vývin, fyzický vývin a sociálny vývin (odsek 9, § 46).

Centrum v rámci sledovania najlepšieho záujmu dieťaťa vyhodnocuje tieto pobyty a podľa toho nastaví frekvenciu návštev, dĺžku návštev, príp. charakter stretnutí s blízkymi osobami. Prihliada na vek dieťaťa, jeho rozumovú vyspelosť a možnosti spracovania návštev v kontexte jeho prítomnosti a plánovanej budúcnosti.

Kontakt rodičov s dieťaťom umiestneným v profesionálnej náhradnej rodine

Pokiaľ je dieťa umiestnené v rámci Centra v profesionálnej náhradnej rodine, kontakt s rodičmi, prarodičmi, súrodencami a blízkymi osobami dieťaťa sa uskutočňuje rovnako, ako je vyššie popísané. Tak, ako aj ostatní zamestnanci v priamej práci s dieťaťom - aj *(cit.) profesionálny náhradný rodič je povinný podporovať kontakt medzi rodičom dieťaťa, osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, inou blízkou osobou dieťaťa (odsek 5 § 54 Zákona 305/2005).*

V súlade s vekom a rozumovou vyspelosťou dieťaťa sú dieťaťu sprostredkované pravdivé informácie o jeho pôvode, rodičoch a primerane je mu vysvetlené, prečo nemôže bývať zo svojimi rodičmi. Na stretnutia s rodinou je dieťa dopredu pripravované profesionálnymi náhradnými rodičmi, preto vyžadujeme od biologických rodičov dodržiavanie dohodnutého času a miesta stretnutí.

21.2 Spôsob, akým sa dieťa, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v Centre-môže obrátiť aj bez vedomia Centra na orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, verejného ochrancu práv, komisára pre deti, komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, súd alebo prokuratúru.

Centrum je z tohto pohľadu otvoreným prostredím. Deti majú priestor pre udržanie alebo vytvorenie blízkych a dôverných vzťahov k osobám mimo centra. Tieto dôverné osoby, či už sú to rodičia, blízke osoby, dobrovoľníci, učitelia v škole, atď. môžu pomôcť dieťaťu obrátiť sa na uvedené inštitúcie aj bez vedomia centra.

Dieťa je po príchode informované o svojich právach a povinnostiach a aj o možnosti obrátiť sa na príslušné inštitúcie formou individuálneho rozhovoru, ako aj prostredníctvom skupinových preventívnych aktivít. Informácie sú deťom sprostredkované s ohľadom na ich vek a mentálne schopnosti.

Kontakty na verejného ochrancu práv, komisára pre deti, komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, súd a prokuratúru sú umiestnené na viditeľnom mieste pre dieťa (nástenka v priestoroch skupiny napr. v kuchyni, obývačke, či chodbe) a sú aj súčasťou tohto programu.

Kontakty na verejného ochrancu práv, komisára pre deti, komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, súd a prokuratúru sú umiestnené na viditeľnom mieste pre dieťa a sú aj súčasťou tohto programu.

Verejný ochranca práv – písomne poštou alebo elektronicky e-mailom:

Kancelária verejného ochrancu práv

Grösslingová 35 P. O. Box 1

820 04 Bratislava 24

e-mail: detskyombudsman@vop.gov.sk web:

www.detskyombudsman.sk

Komisár pre deti – písomne poštou alebo mailom, telefonicky nonstop

Úrad komisára pre deti

Odborárske námestie 3 811 07 Bratislava

e-mail: info@komisarpredeti.sk

web: www.komisarpredeti.sk

Telefón: +421 950 439 342 +421 2 32 19 16 91

Komisár pre osoby so zdravotným postihnutím - písomne poštou alebo mailom, telefonicky Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím

Račianska 153 831 54 Bratislava

Mail: sekretariat@komisar.sk

Telefón: +421 2 20 42 03 09

Web: www.komisarprezdravotnepostihnutych.s

Okresná prokuratúra Bratislava 5

Prokofievova 4

851 01 Bratislava 5

Mail: podatelna.opba5@genpro.gov.sk

21.3. Podmienky doručovania pošty, prístupu na internet a používania telefónu v centre

Dieťa, alebo plnoletá fyzická osoba prijatá do Centra má právo udržiavať kontakt s blízkymi osobami.

Doručovanie pošty prebieha v Centre štandardným spôsobom - listy prevezme od doručovateľky riaditeľ Centra, alebo ním poverený zamestnanec. Listy, ktoré sú určené deťom, alebo plnoletým fyzickým osobám a na obálke je meno dieťaťa uvedené pred adresou Centra, neotvára.

Výnimku tvoria iba listy, ktoré sú určené deťom do veku 6 rokov, alebo deťom s mentálnym postihnutím, ktoré nevedia čítať. Tieto sú spravidla pridelené sociálnemu pracovníkovi dieťaťa. Sociálny pracovník zabezpečí, aby bol list doručený opatrovateľovi dieťaťa (vychovávateľovi, profesionálnemu rodičovi, príp. psychológovi), ktorý list dieťaťu prečíta.

Listy deťom nad 6 rokov, ktoré vedia čítať, sú odovzdané neotvorené. Vychovávateľ, ktorý má dieťa v individuálnej starostlivosti alebo PNR s dieťaťom o liste hovorí a získané informácie zaznamená v denníku dieťaťa.

Taktiež plnoletej fyzickej osobe, prijatej do Centra, sú listy odovzdané neotvorené.

Prístup na internet a používanie telefónu na samostatnej skupine

Používanie internetu a mobilného telefónu si určuje samostatne usporiadaná skupina, skupina, alebo profesionálna náhradná rodina vo svojich interných pravidlách (používanie internetu a mobilného telefónu centra je zabezpečené denne v dohodnutom čase).

V prípade psychického, mravného, alebo iného ohrozenia dieťaťa, samostatne usporiadaná skupina, alebo skupina, alebo profesionálna náhradná rodina umožní prístup dieťaťa k

internetu, alebo mobilnému telefónu v prítomnosti blízkej osoby dieťaťa, alebo zamestnanca centra.

Mobilné telefóny detí sú v nočných hodinách uschované u službukonajúceho zamestnanca.

Centrum vykonáva opatrenia a zabezpečuje starostlivosť o umiestnené deti v súlade s Dohovorom o právach dieťaťa a príslušnými právnymi normami v tejto oblasti.

Práva dieťaťa a ich dodržiavanie v centre pre deti a rodiny

Od roku 1989 existuje medzinárodný dokument, ktorý sa volá **Dohovor o právach dieťaťa**. Dohovor hovorí, čo sa musí robiť pre všetky deti na svete, aby ste vyrastali v zdraví, v bezpečí, mohli chodiť do školy, aby ich názor bol vypočutý a aby s nimi bolo zaobchádzané spravodlivo. Je samozrejmé, že aj deti majú určitú zodpovednosť a povinnosti voči ostatným deťom a dospelým, pretože aj oni majú svoje práva. Kompletný materiál je uverejnený na stránke UNICEF.

Vychádzajúc z Dohovoru o právach dieťaťa sme v Centre nastavili dodržiavanie práv detí a zrozumiteľnou formou z nich vyplývajúce povinnosti a výchovné prostriedky.

Pre lepšiu prehľadnosť sme ich rozdelili do 7 oblastí života dieťaťa.

- 1. Oblasť rozvoj osobnosti dieťaťa, duševných a fyzických schopností dieťaťa, etika, komunikácia a finančná gramotnosť prostredníctvom výchovy dieťaťa**
- 2. Oblasť vzťahov k rodine a blízkym ľuďom**
- 3. Oblasť zabezpečenia zdravia, hygieny a psychohygieny dieťaťa**
- 4. Oblasť školského vzdelávania a rozvoja talentu a záujmov**
- 5. Oblasť relaxu, hry a trávenia voľného času**
- 6. Oblasť bezpečia a prevencie ohrozenia dieťaťa nežiadúcimi javmi**
- 7. Oblasť účasti dieťaťa na chode domácnosti PNR / samostatnej skupiny**

21.4. Práva dieťaťa

Ad 1. rozvoj osobnosti dieťaťa, duševných a fyzických schopností dieťaťa, etika, komunikácia a finančná gramotnosť prostredníctvom výchovy dieťaťa

- Dieťa má právo na to, aby dospelí robili vo vzťahu k nemu len to, čo je pre neho najlepšie, aby jeho práva boli dodržiavané. Na výchove sa majú podieľať obidvaja rodičia a oni, či opatrovníci majú právo a zodpovednosť usmerňovať dieťa tak, aby si malo zo svojich práv najväčší ošoh.
 - Dieťa má právo na kvalitnú výchovu a usmerňovanie
- Účelom výchovy je plne rozvinúť osobnosť, talent a duševné a fyzické schopnosti dieťaťa.
- Ak je členom menšiny, má právo na vlastnú kultúru, vyznávanie a praktizovanie vlastného náboženstva a používanie vlastného jazyka.

- Dieťa má právo povedať svoj názor vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú a jeho názor musí byť braný vážne. Má právo vyhľadávať informácie a povedať, čo si myslí, či už ústne, písomne, formou umenia, avšak jeho prejav nemôže útočiť na iných.
- Má právo získavať informácie z médií z celého sveta a dospelí musia zabezpečiť, aby dostávalo informácie, ktorým dokáže porozumieť.
- Ak žije dieťa mimo domova (napríklad v nemocnici, v náhradnom ústavnom zariadení), máš právo na pravidelnú kontrolu a hodnotenie ako sa s ním zaobchádza a ako je o neho postarané.
- Ak bolo dieťa obvinené z porušenia zákona, polícia, právnici a sudcovia s ním musia zaobchádzať s úctou a rešpektom a zabezpečiť, že rozumie všetkému, čo sa okolo neho deje. Má právo na pomoc právnicka a spravodlivý proces, ktorý berie do úvahy jeho vek a stav. Ochrana jeho súkromia musí byť rešpektovaná.

Ad. 2. Oblasť vzťahov k rodine a blízkym ľuďom

- Dieťa má právo stretávať sa so svojou rodinou (biologickou, náhradnou),
- Dieťa má právo stretávať sa s inými blízkymi osobami (kamaráti, priatelia)
- Dieťa má právo na svoj jazyk, kultúru, náboženstvo a štátnu príslušnosť
- Dieťa má právo vyjadriť sa k otázkam náhradnej rodiny a osvojenia

Ad 3.Oblasť zabezpečenia zdravia, hygieny a psychohygieny dieťaťa

- Dieťa má právo na zdravie. Keď je choré, má nárok na profesionálnu starostlivosť a lieky. Dieťa má právo na lekárske ošetrovanie. Lekára navštevuje vždy s doprovodom dospeléj osoby.
- Dieťa má právo na pravidelnú a zdravú stravu.
- Dieťa má právo na odpočinok v súlade s vekovými a zdravotnými potrebami
- Dieťa má právo na čisté a nezávadné životné prostredie.
- Dieťa, ktoré prišlo do Centra so znakmi zanedbávania, či zlého zaobchádzania, má právo na osobitú starostlivosť a špeciálnu pomoc, ktorá mu pomôže obnoviť zdravie, dôstojnosť a sebaúctu.

Ad 4. Oblasť školského vzdelávania a rozvoja talentu a záujmov

- Dieťa má právo na vzdelanie. Okrem základného vzdelanie má možnosť chodiť do strednej školy.
- Ak je dieťa postihnuté, buď mentálne alebo fyzicky, má právo na špeciálnu starostlivosť a vzdelávanie, ktoré mu pomôžu vyrásť rovnakým spôsobom, ako ostatné deti.
- Dieťa má právo navštevovať záujmové krúžky, pri výbere sa však zohľadňuje ich finančná a časová náročnosť

Ad. 5. Oblasť relaxu, hry a trávenia voľného času

- Dieťa má právo hrať sa, právo na oddych a voľný čas.
- Dieťa má právo na účasť na kultúrnych a umeleckých aktivitách. Má právo vybrať si tie, ktoré sú predmetom jeho záujmu.
- Dieťa má právo na bezpečie a ochranu aj počas voľnej hry a relaxu.

- Má právo odmietnuť také aktivity, ktoré sú mu nie blízke, avšak len pokiaľ, pokiaľ nie sú súčasťou výchovnej činnosti. Pokiaľ sa väčšina dohodne na nejakom výbere, nie je možné zohľadniť všetky názory a vtedy je povinné sa danému programu podriaďiť.

Ad. 6. Oblasť bezpečia a prevencie ohrozenia dieťaťa nežiadúcimi javmi

- Dieťa má právo na bezpečie, nikto mu nesmie ubližovať
- Dieťa musí byť chránené proti zneužívaniu, neprimeranému fyzickému a psychickému trestaniu
- Dieťa má právo na dodržiavanie súkromia
- Dieťa má právo na ochranu osobného majetku
- Dieťa má právo byť o týchto svojich právach zrozumiteľne informované veku a schopnostiam primeraným spôsobom

Ad 7. Oblasť účasti dieťaťa na chode domácnosti PNR / samostatnej skupiny

- Dieťa má právo na primeranú životnú úroveň. To znamená, že majú byť naplnené jeho fyzické, psychické a sociálne potreby.
- Dieťa má právo spoluúčasti na vedení domácnosti tam, kde žije (skupiny, PNR)
- Dieťa má právo byť vedené a naučiť sa zručnostiam, ktoré sú potrebné k vedeniu domácnosti (príprava stravy, starostlivosť o šatstvo, udržiavanie poriadku a pod.)

Dohovor chráni deti pred:

- detskou prácou (hospodárskym vykorisťovaním, vykonávaním práce nebezpečnej alebo brániacej zdraviu, vzdelávaniu alebo rozvoju dieťaťa),
- konzumáciou drog,
- sexuálnym zneužívaním, vrátane prostitúcie a pornografie,
- predajom, únosmi a obchodovaním s deťmi,
- inými formami vykorisťovania,
- mučením a zbavením slobody, krutým, neľudským a ponižujúcim zaobchádzaním a trestami,
- ozbrojenými konfliktami

Dohovor pamätá aj na skupiny detí, ktorým je potrebné venovať zvláštnu ochranu a pomoc, najmä:

- deti bez rodiny (mala by byť vyvíjaná snaha o zabezpečenie náhradnej starostlivosti s ohľadom na kultúrny pôvod; adopcie len v záujme dieťaťa, na základe súhlasu príslušného orgánu a pri zabezpečení záruk pre postavenie dieťaťa),
- utečenecké deti (kladený je dôraz na potrebu medzinárodnej spolupráce),
- postihnuté deti s telesným alebo duševným postihom (kladenie dôrazu na zabezpečenie plnohodnotného a riadneho života),
- deti národnostných menšín alebo domorodého pôvodu (právo používať vlastnú kultúru, jazyk, náboženstvo)

Deti, maloletí bez sprievodu a mladí dospelí v centre majú právo:

- obracať sa so svojimi žiadosťami na zamestnanca centra,
- na vreckové a vecný dar,

- príspevok na osamostatnenie sa (mladý dospelý)
- dostať pri odchode z centra všetok svoj majetok a hotovosť, ktorú si nasporil,
- zúčastňovať sa športových, kultúrnych a spoločenských podujatí,
- právo na zabezpečenie ubytovania, stravy, hygienických potrieb a ošatenia,
- právo vyjadrovať sa v jazyku, ktorému maloletý rozumie (právo na tlmočníka),
- právo na prístup k informáciám,
- právo na zohľadnenie najlepšieho záujmu dieťaťa,
- právo na ochranu osobných údajov,
- právo na dobrovoľnú voľbu riešenia momentálnej situácie MbS,
- právo byť informovaný o stave konania maloletého a jeho právneho postavenia,
- právo kontaktovať opatrovníka.

Práva maloletých bez sprievodu garantujú aj nasledujúce dokumenty:

Najzáväznjším dokumentom je dohovor OSN o právach dieťaťa /1989/, ďalej:

- Dohovor o právnom postavení utečencov /Ženeva 1951/ - Dublinský dohovor
- Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí /1980/
- Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi /2005/
- Charta základných práv Európskej Únie /2000/
- Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch /2001/
- Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii /2001/
- Protokol týkajúci sa právneho postavenia utečencov / New York 1967/

36

- Nariadenie Rady (ES) 243/2003 ustanovujúce kritéria a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov
- Nariadenie Rady (ES) 2725/2000, ktoré sa týka zriadenia systému EURODAC na porovnávanie odtlačkov prstov pre účinné uplatňovanie Dublinského dohovoru
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 604/2013 z 26.júna 2013, ktorým sa stanovujú kritéria a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov
- Smernica Rady 2004/83/ES o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva ako utečenci a osoby, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu
- Smernica Rady 2004/86/ES o práve na zlúčenie rodiny
- Smernica Rady 2004/81/ES o povoleniach na trvalý pobyt vydávaných štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí sú obeťami nezákonného obchodovania s ľuďmi alebo ktorí boli predmetom konania umožňujúceho nelegálne pristávanie a ktorí spolupracovali s príslušnými orgánmi
- Smernica Rady 2004/114/ES o podmienkach prijatia štátnych príslušníkov tretích krajín na účely štúdia, výmeny žiakov, neplateného odborného vzdelávania alebo dobrovoľnej služby
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26.júna 2013 o spoločných

konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany

• Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/33/EÚ z 26.júna 2013, ktorou sa stanovujú normy pre prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu.

22. Povinnosti dieťaťa v centre

a) Povinnosti dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre:

- dodržiavať vnútorný poriadok a ostatné predpisy platné v centre
- dodržiavať dohodu o poskytovaní starostlivosti mladému dospelému po ukončení pobytového opatrenia súdu,
- riadiť sa pokynmi zamestnancov centra,
- rešpektovať práva ostatných detí a zamestnancov centra,
- plniť si školské povinnosti (pravidelne sa pripravovať na vyučovanie, do školy prichádzať včas, zo školy odchádzať až po vyučovaní)
- rešpektovať iné deti v centre (nevysmievať sa, nevydierať, nešikanovať a neurážať)
- vzhľadom na vek vykonávať domáce práce
- zúčastňovať sa pravidelných preventívnych prehliadok
- dodržiavať osobnú hygienu a poriadok v samostatne usporiadanej skupine a v areáli centra
- dodržiavať čas vychádzok
- dodržiavať nočný kľud
- konať tak, aby neohrozovali svoje zdravie a bezpečnosť

b) Povinnosti rodiča dieťaťa a iných blízkych osôb dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centre, vrátane podmienok návštev v centre tak, aby návštevy nenarúšali program centra:

- prispievať na výživu dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby, ak to bolo ustanovené súdom,
- rešpektovať zamestnancov centra,
- rešpektovať chod samostatne usporiadanej skupiny alebo profesionálnej náhradnej rodiny,
- včas kontaktovať zamestnancov centra za účelom prekonzultovania návštevy alebo krátkodobých pobytov dieťaťa v biologických rodinách,

- dodržiavať zásady kultúrno-spoločenského správania,
- na stretnutie s dieťaťom/mladým dospelým prísť čistý, nesmie trpieť infekčným ochorením, nebyť pod vplyvom alkoholu a iných omamných látok,
- ak je potvrdené, že v biologickej rodine dieťaťa, prípadne v mieste bydliska rodičov alebo iných blízkych osôb sa vyskytuje infekčné ochorenie, alebo je evidentné, že biologickí rodičia, alebo príbuzní sú pod vplyvom alkoholu, či inej omamnej látky, centrum neumožní stretnutie s dieťaťom,
- návšteva rodičov v centre musí prebiehať za prítomnosti zamestnanca centra, v prípade, ak je rodič trestne stíhaný (sexuálne zneužívanie, týranie), alebo ak je zrejmé, že dieťa je ním ovplyvňované v prípade rozvodu rodičov, partnerských nezhôd a pod.

23. Taxatívny opis výchovných prostriedkov v centre

Medzi najčastejšie používané výchovné prostriedky patria odmeny a tresty. Čo sa týka samotného účinku odmien a trestov vo výchove, možno povedať, že odmeny sú lepšími výchovnými prostriedkami ako tresty, vykazujú vyššiu účinnosť. Odmeny podporujú učenie, vrátane sociálneho učenia, čo má pre výchovu veľký význam. Účinky trestov nie sú jednoznačne predpovedateľné, keďže každé dieťa môže na uložený trest reagovať inak.

Medzi hlavné funkcie trestov môžeme zaradiť:

- trest má napraviť vzniknutú škodu – dieťa uprace, čo rozhádzalo, napraví, čo poškodilo (ak to dokáže),
- trest má zabrániť opakovaniu nesprávneho správania – ak určité správanie sprevádza nepríjemný zážitok, dieťa si dá pozor a nabudúce sa takéhoto správania vystríha
- trest má vinníka zbaviť pocitu viny – táto funkcia však predpokladá, že dieťa si je vedomé svojho priestupku, prežíva pocity viny a trest vníma ako spravodlivý. Odmeny a tresty by mali byť primerané osobnosti a veku dieťaťa. Vek dieťaťa je faktor, ktorý zohráva vo výchove významnú úlohu. S narastajúcim vekom dieťaťa strácajú svoju účinnosť prostriedky, ktoré sú spojené s nejakými telesnými pocitmi, či už príjemnými alebo nepríjemnými (napríklad sladkosť, hračka). Naopak, vzrastá význam tých prostriedkov, ktoré sú skôr povahy duševnej (ocenenie, pochvala, prejav uspokojenia ako odmena, výčitka, dohováranie, prejav nespokojnosti ako trest).

Odmeny a tresty by mali byť dieťaťu vždy zrozumiteľné. Týka sa to najmä trestu. Dieťa by nemalo byť potrestané za nejakú „tajomnú vinu“, ktorú nemôže pochopiť, ale má si byť vedomé svojho priestupku. Trest za neznámu vinu spôsobuje u dieťaťa stav zmätku a napätia. Pri používaní odmien a trestov by mala byť dodržiavaná dôslednosť. Nedôslednosť spôsobuje u dieťaťa zmätok a status dospelého sa v jeho očiach znižuje. Nedôslednosť sa týka dvoch rôznych situácií – buď sú v rozpore výchovné praktiky dvoch a viacerých vychovávateľov, alebo sa nedôslednosti dopúšťa jeden vychovávateľ.

Formy výchovných prostriedkov v centre:

- obmedzenie obľúbenej činnosti, napr. sledovanie televízneho programu, počúvanie rádia, trávenie voľného času v spoločenskej miestnosti, a pod.
- regulovanie vychádzok (skrátenie, predĺženie)
- obmedzenie na akciách organizovaných centrom
- kompenzácia v prípade zničenia majetku, krádeže
- pohovor a ústne napomenutie vychovávateľom
- pohovor a ústne napomenutie vedúcej úseku starostlivosti
- pohovor a ústne napomenutie riaditeľa centra
- zrušenie dohody o pobyte v centre (mladý dospelý)
- vecná odmena
- pochvala od zamestnanca centra
- povolenie mimoriadnej vychádzky
- návšteva kultúrneho alebo športového podujatia
- individuálny rozhovor s dieťaťom alebo mladým dospelým
- samostatný výber a nákup nového oblečenia (rozvoj finančnej gramotnosti a samostatnosti).

V zmysle § 7 ods. 3 pri vykonávaní opatrení je zakázané používať všetky formy telesných trestov na dieťati a iné hrubé alebo ponižujúce formy zaobchádzania a formy trestania dieťaťa, ktoré mu spôsobujú alebo môžu spôsobiť fyzickú ujmu alebo psychickú ujmu.

Pri vykonávaní opatrení podľa tohto zákona je zakázané používať ako výchovný prostriedok zákaz kontaktu s rodičmi a ďalšími blízkymi osobami, sociálne vylúčenie, vyžadovanie neprimeraných fyzických výkonov, zásahov do vonkajšieho vzhľadu a nosenia znevažujúceho oblečenia, neodôvodnené zasahovanie do stravovania a iné výchovné prostriedky a postupy práce, ktoré dieťaťu môžu spôsobiť poníženie a môžu neprimerane zasiahnuť do jeho ľudskej dôstojnosti. Voči dieťaťu je zakázané použiť výchovný prostriedok len preto, že je súčasťou rovnakej skupiny detí ako dieťa, pri výchove ktorého má byť použitý výchovný prostriedok. Dieťa nesmie byť zodpovedné za rozhodovanie alebo určovanie výchovných prostriedkov pre iné dieťa.

Ak dieťa alebo plnoletá fyzická osoba nesúhlasia s formou výchovného prostriedku má možnosť v spolupráci so zamestnancom centra zmeniť výchovný prostriedok a dĺžku jeho trvania.

24. Spôsob poskytovania vreckového dieťaťu v centre

(ktoré mu prináleží podľa § 66 zákona)

Počas vykonávania pobytového opatrenia súdu je mesačne deťom (od šesť rokov veku) a mladým dospelým pripravujúcim sa na povolanie dennou formou štúdia vyplácané vreckové.

- Dieťaťu umiestnenému v profesionálnej náhradnej rodine je vreckové poukazované bezhotovostne prevodom na účet profesionálneho náhradného rodiča spolu s finančnými prostriedkami určenými na zabezpečenie potrieb dieťaťa.
- V samostatne usporiadaných skupinách sú finančné prostriedky určené na vreckové súčasťou rozpočtu vyčleneného pre danú skupinu.
- Mladému dospelému sa vreckové vypláca bezhotovostným prevodom na jeho osobný účet.

Výška vreckového dieťaťa, ktoré je umiestnené v centre na základe pobytového opatrenia súdu, a mladého dospelého je mesačne vo výške:

- a) 8 % sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa, ak ide o dieťa od 6 rokov do dovŕšenia 10 rokov veku,
- b) 12 % sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa, ak ide o dieťa od 10 rokov do dovŕšenia 15 rokov veku,
- c) 30 % sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa, ak ide o dieťa od 15 rokov veku.

Použitie vreckového je súčasťou plánu výchovnej práce s dieťaťom. Koordinátor skupiny alebo profesionálny náhradný rodič vreckové spravidla do 10. dňa v mesiaci vyplatí dieťaťu, ktoré si vreckové prevezme a prevzatie potvrdí svojim podpisom.

S ohľadom na vek a rozumovú vyspelosť si dieťa na základe dohody so zamestnancom skupiny, ktorý ho má v individuálnej starostlivosti alebo profesionálnym náhradným rodičom, zaznamenanaj v pláne výchovnej práce, uloží vreckové u neho a následne je mu vyplácané vo viacerých čiastkach. Pri narábaní s vreckovým je dieťa usmerňované príslušným zamestnancom skupiny alebo profesionálnym náhradným rodičom, je vedené k zmysluplnému využívaniu finančných prostriedkov a k sporeniu na hodnotnejšie predmety, po ktorých dieťa túži. Za dieťa, ktoré ešte nevie písať preberá vreckové zamestnanec skupiny, ktorý ho má v individuálnej starostlivosti alebo profesionálny náhradný rodič a zaobchádza s ním tak, ako je uvedené vyššie.

Prevzatie vreckového dieťaťa, maloletý bez sprievodu a mladý dospelý potvrdzuje svojim podpisom.

Za dieťa, ktoré vzhľadom na mentálnu úroveň nie je schopné vreckové pochopiť jeho význam (napr. dieťa alebo mladý dospelý s ťažkým mentálnym postihnutím), preberá vreckové zamestnanec skupiny, ktorý ho má v individuálnej starostlivosti (vychovávateľ, sestra) alebo profesionálny náhradný rodič. Takémuto dieťaťu alebo mladému dospelému z vreckového príslušný zamestnanec nakupuje hodnotnejšie predmety osobnej potreby, prípadne mu tvorí úspory, pričom o zaobchádzaní s vreckovým vedie dôkladnú evidenciu.

Centrum nevyplatí vreckové dieťaťu za dni, kedy sa dieťa bez súhlasu zdržiavalo mimo Centra. Z dôvodov hodných osobitného zreteľa, ako je najmä závažné opakované porušenie pravidiel centra alebo spáchanie činu, ktorý je považovaný za priestupok a činu, ktorý by pri dosiahnutí veku trestnej zodpovednosti mohol byť považovaný za trestný čin, Centrum najmä z dôvodu výchovného pôsobenia dieťaťu poskytne vreckové v sume nižšej, ako je ustanovená suma vreckového. Rozdiel medzi poskytnutým vreckovým a vreckovým, ktoré sa malo dieťaťu v mesiaci poskytnúť, sa poskytne v mesiaci nasledujúcom po mesiaci, v ktorom sa vreckové poskytlo v nižšej sume, alebo sa suma zodpovedajúca tomuto rozdielu uloží na osobný účet alebo vkladnú knižku dieťaťa.

U mladého dospelého je účel používania vreckového zaznamenaný a vyhodnocovaný v pláne jeho osamostatňovania sa.

25. Postupu pri rizikových situáciach pre dieťa alebo plnoletú fyzickú osobu, pre ktoré sa vykonáva pobytové opatrenie v centre, vrátane postupu pri nedovolenom opustení centra dieťaťom, pri úraze dieťaťa alebo plnoletej fyzickej osoby, vážnych nezhodách medzi deťmi a deťmi a zamestnancami centra

Za ohrozujúce situácie s ktorými sa v centre môžeme stretnúť považujeme:

- **ÚTEK dieťaťa** (nedovolené opustenie centra) - informovanie vedúceho úseku starostlivosti o deti zisťovanie skutočnosti kde by sa dieťa mohlo nachádzať, zamestnanec vykoná obhliadku areálu centra, kontaktovanie mestskej alebo štátnej polície do 3 hodín kedy sa dieťa nenavrátilo. Do 24 hodín treba neodkladne dieťa na polícii nahlásiť. T. č. 158
- **Úraz dieťaťa** - tel. č. 155/112, v prípade úrazu zistenie závažnosti poškodenia, pri drobných poraneniach ošetrovanie poskytne vychovávateľ, zaevidovanie do knihy úrazov, pokiaľ ide o závažnejšie poranenie vyžadujúce lekárske ošetrovanie je nevyhnutné zavolať zdravotnú pomoc alebo v prípade možnosti zabezpečiť lekárske ošetrovanie.
- **Útok dieťaťa na iné dieťa**, zamestnanca centra, prípadne na inú osobu - zabezpečiť bezpečnosť ostatných detí na skupine, upokojiť dieťa, odobrať dieťaťu predmet, ktorým ohrozuje iné deti alebo zamestnancov, zabrániť dieťaťu v ďalšom útoku, v závislosti od povahy situácie privolať RZP, prípadne políciu, o mimoriadnej udalosti upovedomiť vedúcu úseku starostlivosti o deti, sledovať upokojuvanie dieťaťa, zaznamenať mimoriadnu situáciu po jej odznení do denného hlásenia a knihy úrazov.
- **Sebapoškodzovanie dieťaťa** - službukonajúci zamestnanec povinný: - upokojiť dieťa, rozptýliť jeho pozornosť, odobrať dieťaťu nebezpečný predmet, podľa potreby a rozsahu poškodenia poskytnúť dieťaťu prvú pomoc, v závislosti od povahy situácie privolať RZP, neodkladne upovedomiť riaditeľa centra o mimoriadnej situácii, zaznamenať situáciu do denného hlásenia, ďalšie riešenie príčiny sebapoškodzovania dieťaťa odborným tímom centra
- **Agresívne správanie dieťaťa**
 1. Verbálna agresivita (napr. vulgárne nadávky, vyhrážanie sa, krik) Vyhnúť sa hádke a osobného konfliktu s dieťaťom. Pri emocionálnom vypätí dieťaťa sa snažíme pomenovať jeho pocity, ktoré aktuálne prežíva. Nekričíme, nenadáваме, neurážame a nevyhrážame sa zákazmi. Snažíme sa o pokojný tón hlasu. Dávame dieťaťu najavo, že nám nie je ľahostajné, že sa o dieťa zaujíname a že sme preň oporou. Zvládnuť emócie dieťaťa môžeme len za predpokladu, že zvládneme emócie vlastné. K tomu nám pomôže zaujatie stabilného postoja.
 2. Brachiálna agresivita (napr. udieranie, kopanie, napadnutie, bitie) 27 Chránime v prvom rade seba, ostatné deti a agresora pred ublížením. Snažíme sa reálne odhadnúť situáciu, situáciu vyhodnocujeme podľa psychického stavu dieťaťa, jeho verbálnych vyjadrení a cieľov, ktoré sa snaží svojim správaním dosiahnuť. Redukujeme rušivé podnety z prostredia. V prípade akútneho nebezpečenstva privoláme políciu. Bezodkladne informujeme vedúcu výchovy úseku starostlivosti o deti.
- **Podozrenie zo šikanovania** - zisťujú sa príčiny z podozrenia.
- **Príchod dieťaťa pod vplyvom alkoholu alebo iných psychotropných látok** - v prípade príchodu pod vplyvom alkoholu alebo iných omamných látok – zistenie aktuálneho stavu a

množstva, zabezpečenie stabilizovanej polohy a zabezpečiť ochranu pred poškodením jeho zdravia, informovať vedúceho úseku starostlivosti o deti, podľa zistených skutočností sledovanie dieťaťa následne po udalosti. Zvýšenie sledovanie stavu dotyčného.

• **Ochorenie, úraz, akútna hospitalizácia dieťaťa** – službukonajúci vychovávateľ poskytne dieťaťu prvú pomoc a následne ak ide o závažné ochorenie, alebo úraz, volá rýchlú zdravotnú pomoc. O vzniknutej rizikovej situácii bezodkladne informuje vedúceho úseku starostlivosti o deti príp. riaditeľa centra. V prípade úrazu službukonajúci vychovávateľ zaznamená úraz v knihe úrazov.

• **Nezhody medzi deťmi** – v takomto prípade sa uskutočňujú komunitné stretnutia, zisťujú sa príčiny nezhôd, sedenia so psychológom, námetové hry, zážitkové učenie. **Postup pri vážnych nezhodách medzi deťmi a deťmi**

- reagovať pokojne a s rešpektom
- ubezpečiť dieťa, že je v bezpečí
- vypočuť si názory detí
- hovoriť zreteľne, pomaly, pokojne
- používať krátke vety
- dopriať deťom dostatočný čas na ukludnenie
- pri nezvládaní situácie je potrebné privolať tretiu osobu, ktorá nie je zainteresovaná do konfliktu a má s dieťaťom dobrý vzťah
- pri pretrvávaní nezhôd medzi deťmi je vychovávateľom a profesionálnym náhradným rodičom nápomocný odborný tím centra.

• **Nezhody medzi zamestnancami a deťmi.** Vychovávateľ informuje koordinátora skupiny, ktorý zistí rozhodujúce skutočnosti danej nezhody a prijme opatrenia na odstránenie, o čom informuje vedúcu úseku starostlivosti o deti. Ak je daný konflikt závažnejšieho charakteru, rozhodujúce skutočnosti zistí vedúca úseku starostlivosti o deti, prijme opatrenia na vyriešenie a odstránenie daného konfliktu a informuje riaditeľa CRD. **Postup pri vážnych nezhodách medzi deťmi a zamestnancami centra:**

- vážne nezhody medzi deťmi a zamestnancami centra rieši odborný tím a riaditeľ centra, ktorí navrhnu následné opatrenia

Postup pri fyzickom napadnutí:

- okamžite je privolaný ďalší dospelý zamestnanec,
- z dosahu agresora sú odstránené nebezpečné predmety,
- zabezpečí sa ochrana ostatným deťom napr. presunom do iného bytu
- ak násilné správanie pretrváva službukonajúci volá políciu na č. 158

5 pilierov deescalácie

- *Prevenčia* - predchádzanie napätiu, konfliktu či agresii v správaní
- *Základné techniky deescalácia* - načúvanie, riadený rozhovor, odvrátenie pozornosti, zrkadlenie, verbálna deescalácia
- *Používanie šetrných techník ochrany a techniky bezpečného odchodu*- úniku zo situácia ohrozujúcej zdravie a bezpečnosť zamestnanca
- *Používanie obmedzujúcich prostriedkov v zmysle §10 zákona 448/2008 Z.z.* – používa sa len na čas nevyhnutný na odstránenie priameho ohrozenia.
- *Metodické spracovanie* (Metodiky, krízové a rizikové plány)

Deeskalácia a jej techniky:

Deeskalácia je zmiernenie konfliktu, napätia alebo agresie. Do deeskalácie kladieme na prvé miesto prevenciu. Vedieť zvládať situácie „nekládu“ má byť základná zručnosť odborného zamestnanca pracujúceho v sociálnych službách. Je to nesmierne dôležité pre vlastnú bezpečnosť a bezpečnosť všetkých. Verbálne, neverbálne prejavy, fyzické ataky majú rôzne prejavy a dôvody. Môžu to byť prejavy ich zdravotného stavu, zdravotného znevýhodnenia, momentálneho sociálneho stavu. Môže to byť aj prejav, odozva na naše správanie, naše nepochopenie, nevedomosť o spúšťáčoch takéhoto správania.

Najbežnejšie využívané deeskalačné techniky:

1. Aktívne počúvanie - počúvať, nerozprávať a neprerušovať dieťa pri vysvetlení daného problému. Nehodnotiť a sústrediť sa na slová dieťaťa a jeho gestá. Aktívne počúvanie realizované i neverbálne a to prikývnutím či udržiavaním očného kontaktu s dieťaťom.
2. Verbálna deeskalácia – používanie pokojného a vládneho tónu hlasu. Hovoriť jasne, taktne a skôr menej. Vyvarovať sa kritike, sarkazmu či hodnoteniu „vinníka“. Snažíme sa o vyriešenie situácie. Byť úprimný a transparentný.
3. Neverbálna deeskalácia – dodržiavať osobnú zónu dieťaťa. Udržiavať primerane očný kontakt. Príliš veľa negestikulovať.
4. Empatický prístup – snažiť sa vcítiť do situácie dieťaťa. Rešpektovať pocity druhých a snažiť sa ich pochopiť. Empatia môže byť dieťaťu vyjadrená i verbálne pr.: „rozumiem tomu, že táto situácia je pre teba náročná.“
5. Preorientovanie sa na inú situáciu – snažiť sa odvieť pozornosť na inú neohrozujúcu tému.
6. Odídenie zo situácie – ak sa konflikt nedá upokojiť, niekedy je lepšie odísť zo situácie. Dáva to čas na upokojenie a premyslenie ďalšieho postupu.

Postup pri nedovolenom opustení centra

Za opustenie Centra bez súhlasu je považované:

- a) svojvoľný odchod dieťaťa z centra bez súhlasu zamestnanca centra,
- b) nevrátenie sa dieťaťa z riadne povolenej vychádzky alebo inej voľnočasovej aktivity v dohodnutom čase,
- c) nedostavenie sa do školy a škola centrum o tejto skutočnosti bezodkladne informuje, koordinátor skupiny, prípadne ním poverený zamestnanec túto skutočnosť okamžite oznámi na najbližšom policajnom útvere.
- d) nevrátenie sa dieťaťa zo školy v štandardnom čase (s ohľadom na počet vyučovacích hodín a presun zo školy do centra),
- e) ak centrum umožnilo pobyt dieťaťa mimo centra (u rodičov, blízkych osôb) a dieťa sa v určenom čase do centra (SUS, ŠSUS alebo PNR) nevrátilo
- f) pokiaľ čas zdržiavania sa dieťaťa mimo centra je **viac ako dve hodiny**.

Ak dieťa opustí Centrum bez súhlasu, centrum je povinné situáciu bezodkladne riešiť

- a) službukonajúci zamestnanec alebo PNR bezodkladne informuje koordinátora skupiny, sociálneho pracovníka a riaditeľa, v prípade opustenia centra bez súhlasu súčasne o tejto skutočnosti informuje rodičov alebo blízke osoby dieťaťa, u ktorých by sa dieťa mohlo na úteku nachádzať a vyzve ich, aby kontaktovali centrum a zabezpečili návrat dieťaťa do

centra, ak by dieťa sa u nich na úteku zdržiavalo, informuje ich aj o bezodkladnej povinnosti centra oznámiť útek policajnému zboru,

b) zamestnanec skupiny alebo PNR je povinný túto skutočnosť bezodkladne oznámiť najbližšiemu útvaru policajného zboru, s ktorým následne komunikuje sociálny pracovník alebo riaditeľ,

c) sociálny pracovník najbližší pracovný deň túto skutočnosť oznámi súdu, ktorý nariadil ÚS, PO alebo uložil VO a príslušnému úradu PSVaR.

Na zabezpečenie všetkých potrebných údajov o dieťati pre potreby policajného zboru je vychovávateľ, ktorý má dieťa v individuálnej starostlivosti alebo PNR v spolupráci so sociálnym pracovníkom povinný vypracovať vopred tlačivo **Informácie o dieťati pre krízové situácie** (je súčasťou Krízového plánu riešenia mimoriadnych udalostí) a opatriť ho aktuálnou fotografiou dieťaťa. Toto tlačivo sa aktualizuje jedenkrát ročne, za aktualizáciu je zodpovedný vychovávateľ alebo PNR.

Všetky informácie o opustení centra bez súhlasu a súvisiace okolnosti sa evidujú v IPROD-e, vychovávateľ alebo PNR ich zaznamená v pláne výchovnej práce, sociálny pracovník v pláne sociálnej práce.

Postup v oboznamovaní pri riešení rizikovej situácie

- 1. Vedúca úseku starostlivosti o deti (VUSOD) alebo koordinátor CPPR**
- 2. VUSOD alebo koordinátor CPPR oboznámi riaditeľa centra**
- 3. Všeobecné číslo záchrany - 112**
- 4. Polícia – Mestská polícia – 159**
- 5. Štátna polícia - 158**
- 6. RZP- 155**
- 7. Hasičská záchranná služba – 150 V prípade úrazu v prvom rade voláme 155, v prípade požiaru 150, až potom oboznamujeme nadriadených centra.**

V prípade, že nastane akákoľvek ohrozujúca situácia, privoláme pomoc 112.